

Soru ve Yanıtlarla

ERKEK ŞİDDETİNE KARŞI Kadın dayanışması

MOR ÇATI
YAYINLARI

SORU VE YANITLARLA

**ERKEK ŞİDDETİNE KARŞI
KADIN DAYANIŞMASI**

Soru ve Yanıtlarla Erkek Şiddetine Karşı Kadın Dayanışması

Yazarlar

Açelya Uçan, Ayşegül Özadık, Birgül Akay, Çiğdem Hacıssoftaoglu,
Damla Gürkan, Deniz Bayram, Duygu Doğan, Ceren Akkaya, Esra Baş,
Evrem Tilki, Fatma Mefkure, Feride Yıldırım Güneri, Gülsun Kanat, Hazal Günel,
Hülya Gülbahar, İlke Gökdemir, Leyla Soydinç, Martina Gaidzik, Melike Keleş,
Nazan Eroğlu, Özlem Özkan, Perihan Meşeli, Sevtap Kasımoğlu, Ülfet Taylı,
Yasemin Temizarabacı, Zelal Yalçın, Zeynep Işıldak, Zuhul Güreli

Yayına Hazırlayanlar

Aslı Elif Sakallı, Elif Ege, Ülfet Taylı

Grafik Tasarım

Duygu Doğan, Feyza

1. Baskı: 2008
2. Baskı: 2012
3. Baskı: 2017
4. Baskı: 2020

Baskı: Sena Ofset Ambalaj Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Maltepe Mahallesi Litros Yolu Sokak 2. Matbaacılar Sitesi
(E Blok K:6 N:4NE20) Topkapı Zeytinburnu/İstanbul

ISBN: 978-975-96190-5-3

MOR ÇATI
YAYINLARI

Katip Mustafa Çelebi Mahallesi
Anadolu Sokak No: 23 D: 7-8 Beyoğlu / İstanbul
Tel: 0212 292 52 31/32 Faks: 0212 292 52 33
morcati@morcati.org.tr www.morcati.org.tr

THE SIGRID RAUSING TRUST

Bu kitap, The Sigrid Rausing Trust desteği ile yeniden basılmıştır.
İçeriğinden yalnızca Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı sorumludur. Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

SORU VE YANITLARLA

**ERKEK ŞİDDETİNE KARŞI
KADIN DAYANIŞMASI**

ÖNSÖZ

Sevgili kadınlar,

Bu kitaptaki sorular şiddete maruz kalan kadınların şiddetten uzaklaşmaya karar verme aşamasında en çok sorduğu sorular. Dayanışma merkezi ve sığınakta kadınlarla dayanışma gösterirken birçok kadının bu kaygıları taşıdığını görüyoruz. Bunun ötesinde kadınların şiddetten uzaklaşarak ayakta kalmalarını sağlayacak bilgiye ulaştıkça daha güvenli adımlar attıklarını ve attıkları her adımın onları daha da güçlendirdiğine Mor Çatı'da günbegün şahitlik ediyoruz.

Bu kitabı ilk kez 2008 yılında yayınlamıştık. Erkek şiddetinin dinamiklerini bilmek, kişisel değil yapısal bir problem olduğunu görmek birçok kadını etrafında örülen duvarı aşarak hayatından şiddeti çıkarmak için haklarını kullanmaya sevk ediyor. Yasal hakların kullanımıyla ilgili bir çerçeve sunması ve diğer destek mekanizmalarını özetlemesi açısından önemini koruyan bu kitabı güncelleyerek dördüncü kez yayınlamak istedik. Umarız kadınların kendi yaşamlarını kurma mücadelesine katkı sunar.

İstanbul, 2020
Mor Çatı

İlk Baskıya Önsöz

Bu kitap Mor Çatı'da kadınların birbirleriyle neredeyse her gün paylaştığı bilgilerin derlenmesinden oluştu. Soru sorup yanıt vererek ya da yanıt arayarak, destek alıp sığınakta kalarak Mor Çatı ile tanışan kadın sayısı 20 bini aştı. Soru sormak, sessizliği kırabilmenin ilk adımı. Bu kitap kadınların Mor Çatı'ya en çok sorduğu soruları içeriyor.

Yasalarda yapılan birçok değişikliğin kadınların yaşamına henüz yansımadığı bir dönemden geçiyoruz. Uygulayıcıların ataerkil değer yargıları, şiddete uğrayan kadın ve çocukları desteklemek için gerçekçi bütçelerin ayrılmamış olması kadınlardan yana uygulamaların önünde önemli bir engel. Yasal haklarımızı uygulayıcıların iyi niyetine bakılmaksızın sonuna kadar kullanabilmek istiyoruz. Bunun için de çoğu kez donanımlı olmaya ihtiyaç duyuyoruz. Bilgilerimizi ve deneyimlerimizi paylaşabilmek büyük önem taşıyor.

Kadına yönelik şiddete karşı mücadelenin bir kamu politikası haline gelebilmesi için gerekli standartlar henüz sağlanabilmiş değil. Adalet, sağlık, sosyal hizmetler, yerel yönetimler, kolluk güçleri gibi konu ile ilgili alanlarda yapılan çalışmalar sosyal devlet anlayışının zorunlu bir sonucu görülmekten çok, "yardım" mantığı içinde yer alıyor. Hangi kurumdan hangi desteklerin hangi süre içinde alınabileceği açık değil. Bu yüzden de şiddetle yüz yüze olan her kadın kendisi ve çocukları için çoğu kez kamu kuruluşları arasında mekik dokumak zorunda kalıyor. Kitabın amacı bu bilgileri de toplayıp başka kadınların ihtiyaç duyduklarında bunlara daha kısa sürede ulaşabilmelerini sağlamak.

Kitaba birçok kadının eli değdi, ayrıca kuşkusuz içeriği çok daha fazla sayıda kadının süzüp getirdiği bilgilerle oluştu. Teşekkür ediyoruz. Ayrıca bu kitabın kadına yönelik şiddete karşı mücadelemizin daha da güçlendirici bir sürecin parçası olması umudunu taşıdığımızı da belirtmek isteriz.

İÇİNDEKİLER

I. BÖLÜM:

Niçin kadın dayanışması?

1. Aile içinde şiddet yaşayan çok kadın var mı? 12
2. Ev içi şiddetin yol açtığı sonuçlar neler? 12
3. Terk etmek niçin bu kadar zor? 13
4. Bazı erkekler de şiddet yaşamıyor mu? 14
5. Şiddet sadece fiziksel mi? 14
6. Alkolik de ondan mı? Eşim hasta olabilir mi? 14
7. Peki, kadına yönelik şiddetin kaynağında ne yatıyor? 15
8. Feminizm erkek düşmanlığı mı? 16
9. Türkiye’de feministler ne yapıyor? 17
10. Mor Çatı ve diğer kadın örgütlenmeleri nasıl mücadele ediyor? 18

II. BÖLÜM:

Şiddet yaşıyorum.

11. Bana vurduktan sonra elinde çiçeklerle geliyor, çok pişman olduğunu söylüyor. Ne yapmalıyım? 20
12. Kendisini şiddet kullanmaya mecbur bıraktığımı söylüyor. Suçlu ben miyim? 21
13. Sizce deli miyim? 21
14. Psikolojik desteğe ihtiyacım var, ne yapabilirim? 22
15. İntiharını düşünüyorum, ne yapabilirim? 22
16. Şiddet uyguladıktan sonra çok pişman olduğunu, kendisini engelleyemediğini söylüyor. Tedavi olursa düzelir mi? 23
17. Çok aşığım, affetmeli miyim? 23
18. Çıplak fotoğraflarımı aileme yollamakla, internette yayınlamakla tehdit ediyor. Onu durdurmanın bir yolu var mı? 24

19. Eski kocam beni ve çocuklarımı hâlâ rahatsız ediyor. Erkek arkadaşlarım olduğu için namussuzlukla suçluyor. Ailem de onun gibi düşünüyor. Kendimi nasıl hissetmem gerektiğini bilemiyorum24
20. Hem kocamdan şiddet görüyorum hem de ailem buna katlanmam gerektiğini, boşanırsam beni cezalandıracaklarını ve bunun namus meselesi olduğunu söylüyor. Çok korkuyorum. Ne yapabilirim?25

III. BÖLÜM:

Çocuklarım için ne yapabilirim?

21. Çocuklarımı babalarından ayıracağım için üzülüyorum. İlerde beni suçlamalarından korkuyorum. Onlar için katlanmalı mıyım?26
22. Ben şiddet görüyorum ama çocuğumun babası ile arası iyi. Onu babasından ayırmak ona daha mı çok zarar verir?27
23. Şiddetin çocuğumun üzerindeki etkileri nelerdir?27
24. Çocuğumun babası ile görüşmesini nasıl düzenleyeceğiz? Velayet ve güvenlik ile ilgili kaygılarım var ama görüşmelerini engellemek de istemiyorum. Ne yapmalıyım?.....28
25. Çocuğumun bana veya babasına karşı duyguları çok değişken oldu. Bazen çok sevdiğini bazen nefret ettiğini söylüyor. Babasını çok özlediğini söylüyor sonra telefonda konuşmak istemiyor.....28
26. Evden ayrıldığımdan beri çocuğumun bütün düzeni bozuldu, huyu suyu değişti. Ne yapacağımı bilmiyorum29
27. Çocuğuma ben de zaman zaman şiddet uyguluyorum. Çok üzgünüm. Ne yapabilirim?.....29
28. Çocuklarımı evde bırakıp kaçmak zorunda kaldım. Onlar için çok endişeleniyorum30
29. Çocuklarımın devlet tarafından bakımını sağlayabilir miyim?.....30
30. Çocuğum istismara uğruyor, ne yapmam gerekir?.....31

IV. BÖLÜM:

Henüz çok gencim ama...

31. Erkek arkadaşım çok kıskanç. Beni sevdiği için kıskandığını söylüyor. İnanmalı mıyım?33

32. Erkek arkadaşımın şiddete eğilimi olup olmadığını nasıl anlarım?33
33. Şiddet uygulayan kişiyi ilişkinin başında tanımam, şiddetten uzak durmam mümkün mü?34
34. Henüz lise öğrencisiyim. Eski erkek arkadaşım beni aileme ve çevreme rezil etmekle, bekâret kontrolü yapılmasını sağlamakla tehdit ediyor. Bana böyle bir şey yapılabilir mi?34
35. Sık sık cinsel içerikli şakalara, küfürlü konuşmalara maruz kalıyorum. Uyarmama rağmen bu durum sürüyor. Bunu cinsel taciz olarak niteleyebilir miyim?35
36. Ailem beni zorla evlendirecek, ne yapabilirim?36
37. Okumayı çok istiyorum ama beni okutmuyorlar. Ne yapabilirim?37

V. BÖLÜM:

Yasal haklarım neler?

38. Aile içinde kadına yönelik şiddet suç değil mi?38
39. Suç duyurusunda bulunmak dışında kendimi korumak için başka hangi yollara başvurabilirim?39
40. Kocam istemediğim halde benimle cinsel ilişki kurmaya çalışıyor. Zor kullanıyor. Tecavüze uğradığımı bile düşünüyorum. Kocam olduğu için buna katlanmalı mıyım?39
41. Şiddet gördüğümde nereye başvurmalıyım?39
42. Sigortalı çalıştığım ve oturduğumuz evin tapusu benim üzerime olduğu için fakirlik belgesi alamıyorum. Adli yardımdan yararlanamaz mıyım?41
43. Dün şiddet yaşadım. Hastaneye gitmeye korktum. Aynı nedenle şikâyet de edemiyorum. Eşimi şikâyet etmeden sağlık raporu alabilir miyim?41
44. Kadına yönelik şiddet madem bu kadar yaygın, devlet hangi önlemleri alıyor?41
45. CEDAW (Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi) ve İstanbul Sözleşmesi nedir?42
46. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve bu bakanlığa bağlı Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) şiddete uğrayan kadınlar için neler yapıyor?45

47. Boşanmak istiyorum, ancak kocam evi terk ettiğim için çocukların velayetinin bana verilmeyeceğini söylüyor. Bu doğru mu?	46
48. Eşimin bana boşanmadan nafaka ödemesini sağlayabilir miyim?	47
49. Ben çalışıyorum, çocuklarım için (eski) eşimden nafaka alabilir miyim?..47	
50. 2003 yılında bir ev satın aldık ancak ev eşimin üzerine. Boşanırsam ortak yaşadığımız evden vazgeçmem gerekir mi?	48
51. Eşimin mallarını kaçırmaması için ne yapabilirim?	48
52. Eşim mallarını elinden çıkarmış. Hakkımı alabilmek için ne yapabilirim?.....	49
53. Aile konutu şerhi ne demektir?	49
54. Boşandığım eşim mahkeme tarafından belirlenen nafakayı çok uzun bir süredir ödemiyor. Ne yapabilirim?	50
55. Hamileyim, kürtaj olmak istiyorum?	50
56. 13 haftalık hamileyim. Kürtaj olabilir miyim?	50
57. Çocuğumun babası beni kandırdı. Evlenmediği gibi ortada bıraktı. Haklarım neler?	51
58. Şiddet görüyorum ama evimi terk etmek istemiyorum. Haklarımı savunacak bir yasa var mı?.....	51
59. Acil durumlarda şiddetten korunmak için 6284 sayılı Kanundan nasıl faydalanabilirim?	52
60. Aile Mahkemesi Hâkimleri şiddeti önlemek üzere ne tür tedbirler alınmasını sağlayabilir?	53
61. “Tedbir kararı” çıkartmak istiyorum. Ancak bilgilerimin gizli kalmasını da istiyorum. Bunu nasıl sağlayabilirim?	55
62. Kocamı/sevgilimi evden uzaklaştırmak istiyorum ancak çalışmıyorum ve evin geçimini de o sağlıyor. Bu konuda ne yapabilirim?.....	55
63. 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun doğrultusunda mahkemeden koruma emri çıktı. Uygulanmasını nasıl sağlarıım?	55
64. 6284 sayılı Kanun doğrultusunda eşimin/sevgilimin evden uzaklaştırılmasını sağladım. Ancak onun kararı ihlal etmesinden, zorla eve	

girmeye çalışmasından korkuyorum. Evi güvenli hale getirebilmek için neler yapabilirim?.....	56
65. Resmi nikâhım yok ama birlikte yaşıyoruz, 6284 sayılı Kanundan yararlanabilir miyim?.....	57
66. Ailemi ve yakınlarımı da tehdit ediyor. Tedbir kararını onlar da alabilir mi?	57
67. Eşim bana ve çocuklarımıza şiddet uyguluyor. Resmi nikâhımız yok. 6284 sayılı Kanundan yararlanmak için baroya başvurarak adli yardım alabilir miyim?.....	57
68. Sağlık güvencem yok. Sağlık güvencesinden şu anda yararlanamıyorum. Sağlık giderlerimi nasıl öderim?	58
69. 6284 sayılı Kanunun uygulanabilmesi için saldırganın “teknik yöntemlerle takibi”nden söz ediliyor. Bu ne demektir? Nasıl uygulanır?	58
70. Sürekli olarak şiddete maruz kalıyorum. Yaşadıklarımın işkenceden farkı yok. Bununla ilgili özel bir düzenleme var mı?	58

VI. BÖLÜM:

Sığınakta kalabilir miyim?

71. Gece yarısı çocuklarımla beraber sokakta kaldım. Kendimi ve çocuklarımı nasıl koruyabilirim? Nereye başvurmalıyım?.....	60
72. Sığınak nedir?	61
73. Sığınaklar nasıl yerlerdir?	61
74. Sığınakta çocuklarım da kalabilir mi?.....	62
75. Sığınağa gidersem çocuklarım okuluna devam edebilir mi? Onları nasıl bir yaşam bekliyor?	62
76. Sığınakta kalırken bir yandan da iş arayabilir miyim?.....	63
77. Sığınak sonrası destekler nelerdir?	63

VII. BÖLÜM:

Hangi kurumlardan destek alabilirim?

78. Belediye ve kaymakamlıktan destek alabilir miyim?.....	65
79. Bana destek verebilecek başka kurumlar var mı?	65

80. Sakatım, çalışmıyorum. Devletin herhangi bir desteği var mı?66
81. Çocuğum zihinsel olarak engelli. Desteğe ihtiyacımız var. Ne yapabiliriz?..66
82. Çalışmak istiyorum, çocuğumu bırakabileceğim ücretsiz bir kreş var mı?...66
83. Ücretsiz yararlanabileceğim meslek kursları var mı?66
84. Boşanmak istiyorum, ancak avukat ücreti ödeyecek param yok. Ne yapabilirim?.....67
85. Ben ve çocuklarım ücretsiz sağlık hizmetlerinden yararlanabilir miyiz?..88
86. Boşandım. Çalışmıyorum. Çocuğumun velayeti bana verildi. Babamın sağlık sigortasından kendim için yararlanabiliyorum. Çocuğumun sağlık sorunları için ne yapabilirim?.....68
87. Çocuklarım için eğitim bursu var mı? Varsa bunları nasıl elde edebilirim?.....68
88. Mahallemizde yaşlı bir kadın var, bakacak kimsesi yok. Ne yapılabilir?..69

VIII. BÖLÜM:

Güvenlik planı nedir?

89. Evi aniden terk etmek zorunda kalabilirim, ne yapmalıyım?71
90. Şiddet göreceğimi hissettiğimde evde hangi önlemleri alabilirim?.....72
91. Ayrıldığım eşim işyerinde beni sık sık rahatsız ediyor, ne yapabilirim?..72

IX. BÖLÜM:

Tecavüze uğradım.

92. Tecavüze uğradım, ne yapmalıyım?.....73
93. Yakından tanıdığı bir erkeğin tecavüzüne uğrayan kadınların sayısı çok mu?74
94. Tecavüze uğradım. 5 aylık hamileyim. Çocuğu doğurmak istemiyorum. Ne yapabilirim?.....74

I. BÖLÜM:

Niçin kadın dayanışması?

1. Aile içinde şiddet yaşayan çok kadın var mı?

Toplumda kadınlarla erkekler arasında var olan eşitsizlikler ve bunların kaynağında yatan erkek egemenliği kadınların ezilmesine yol açıyor. Kadınların büyük bölümü aile içinde şiddet görüyorlar. Örneğin 2014 yılında o zamanki Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı desteğiyle Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından yürütülen Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, kadınların en fazla yakın ilişkide oldukları erkekler tarafından şiddete maruz bırakıldıklarını göstermektedir.¹ Yaşamlarının herhangi bir döneminde eşleri veya birlikte oldukları erkekler tarafından fiziksel şiddete maruz bırakılan kadınların oranı yüzde 36, cinsel şiddete maruz bırakılanların oranı yüzde 12'dir. Kadınların en yaygın şekilde dile getirdikleri şiddet biçimi duygusal şiddet/istismardır ve kadınların yüzde 44'ünün bu şiddetin biçimlerine maruz kaldıkları bilinmektedir.

Hemen her gün kadınların tanıdıkları erkekler tarafından öldürüldüğüne tanık oluyoruz. Basına yansıyan vakaların çoğunluğu kayıt altına alınabilen öldürme, yaralama gibi suçları kapsıyor. Oysa kadına karşı ev içinde işlenen ama kayıt altına alınamayan şiddet suçları bundan çok daha yaygın. Dünyada en yaygın işlenen insan hakkı ihlallerinin başında kadına yönelik şiddet geliyor. Irk, etnik kimlik, din, sınıf ve yaşam biçimleri değişse de kadınların ailede ya da buna benzer yakın ilişkilerde cinsiyetleri nedeniyle şiddete uğramaları ortak bir sorun.

2. Ev içi şiddetin yol açtığı sonuçlar neler?

Erkeklerin evde uyguladıkları şiddetin yol açtığı sonuçlardan bazıları şunlardır:

- Fiziksel yaralar, hatta kalıcı sakatlıklar
- Aileden, arkadaşlardan uzaklaştırılma, yalnızlaştırılma

1 <http://www.hips.hacettepe.edu.tr/KKSA-TRAnaRaporKitap26Mart.pdf>

- İŖin, gelir getiren olanakların kaybedilmesi
- Evsiz kalma
- Kuruntu, depresyon, özgüven eksikliği gibi duygusal/psikolojik etkiler
- Halsizlik, uykusuzluk gibi sağlık sorunları
- Ölüm

Ayrıca evsiz kadınlarla ilgili araŖtırmalar, sokakta yaŖamanın en önemli nedenlerinden birinin ev içi Ŗiddet olduğunu ortaya koyuyor.

3. Terk etmek niçin bu kadar zor?

Yakınlarımız, arkadaşlarımız, sevdiğimiz veya bize destek verenler “neden ayrılmadığımızı, terk etmediğimizi” sorabilir. Çoğu zaman ilişkilerimizin değil Ŗiddetin bitmesini isteriz. Ayrıca Ŗiddet yaŖadığımız bir ilişkiyi sürdürürken olduğu gibi bitirirken de risk almıŖ oluruz. Ŗiddet uygulayan, ayrılırsak başımıza gelecekler konusunda tehditler savurur, gözümüzü korkutmaya çalıŖır. Gazete haberleri ise kıskançlık cinayetleri ile dolup taşar. Kısaca, ilişkiyi bitirme aşaması gerçekten de riskli olabilir. Bunun yanı sıra ilişkiyi bitirmek konusunda kendimizi hazır hissetmeyebilir, aŖađıdaki örneklerde yer alan karmaŖık duyguları taşıyabiliriz:

- DeđiŖmesi umudu
- Olanlardan utanma
- Kendi hatamız olduğuna inanma
- Gelecek endiŖesi (nereye gideceğim, nasıl para kazanacağım, çocuklarımı nasıl geçindiririm, sürekli gizlenmek zorunda mı kalacağım, çocuklar ne olacak, onları alabilir miyim?)
- Bıkınlık, güvensizlik
- Aile ve arkadaş çevrelerinden uzaklaŖtırılmıŖ olma, evden çıkamama, yardım alabileceğimiz merkezlere ulaŖmamızın önlenmesi
- Çocuklar için endiŖelenme, yalnız bir anne olarak yaŖam sürdürmenin zorlukları

Karar sürecinde destek alabileceğimizi bilmek, bu desteklerin ulaŖılabilir olması çok önemlidir. Hem yasal hem maddi hem de duygusal desteklere ihtiyaç duyarız. Ŗiddete karŖı kadın dayanıŖmasını hedefleyen örgütlenmelerle iletiŖim kurmak, yasal haklarımız konusunda bilgilenecek yalnız olmadığımızı fark edip güçlenmemizi sağlar.

4. Bazı erkekler de şiddet yaşamıyor mu?

Aile içinde çok büyük bir oranda kadınlar şiddet yaşıyor. Burada sözü edilen kadınların cinsiyetleri nedeniyle uğradıkları, toplumda kadınların aleyhine işleyen eşitsizlik mekanizmaları sonucu ortaya çıkan sürekliliği olan şiddettir. Erkeklerin kadınlara uyguladığı şiddet bedenlerini, emeklerini ve kimliklerini denetim altında tutmaya yöneliktir ve sistematiktir. Nadiren bazı kadınların eşlerine şiddet uyguladığı yolunda bilgiler vardır. Ancak eşlerinin şiddetine, kötü muamelesine maruz kalan erkeklerin oranı kendi gözlemlerimizden çıkarabildiğimiz gibi tüm araştırma sonuçlarına göre de son derece düşüktür.

5. Şiddet sadece fiziksel mi?

Hayır. Fiziksel şiddet genellikle en rahat tespit edilen biçimdir fakat şiddetin birçok biçimi bulunur. Kadınlar; doğrudan kaba kuvvet, dayak, itip kakma, tecrit edilme gibi toplum tarafından da gözle görülebilecek fiziksel şiddetle birlikte, en az fiziksel şiddet kadar cinsel, psikolojik, ekonomik, dijital şiddet ve diğer şiddet türlerine de maruz kalırlar ve toplum nazarında daha “görünmez” olan bu şiddet biçimlerine karşı mücadele ederler. Farklı şiddet biçimlerinde güç göstermek, kontrol etmek, cezalandırmak ya da öfke boşaltmak amacıyla farklı araçların kullanılması söz konusudur. Bazı durumlarda ise yakın ilişkilerde şiddetin çok karmaşık bir yapısı olduğundan maruz kaldığımız durumu tanımlayamamız mümkündür. Şiddet türlerine dair daha detaylı bilgiye şu adresten ulaşabilirsiniz: <https://morcati.org.tr/siddet-bicimleri/>

Şiddet türleri arasında hiçbir hiyerarşi bulunmamaktadır. Bu şiddet biçimlerini uygulayan kişi tanıdığınız bir erkek yani kocanız, eski kocanız, sevgiliniz, babanız, akrabanız olabileceği gibi hiç tanımadığınız bir erkek de olabilir.

6. Alkolik de ondan mı? Eşim hasta olabilir mi?

İçki içen ya da uyuşturucu kullanan kişilerin çoğu eşlerine ve aile üyelerine şiddet uygulamaz. Zaten biliriz ki şiddet uygulayan kişiler, çoğu kez bunu sadece alkolün ya da uyuşturucunun etkisi altında iken yapmaz. Zihinsel sağlık problemleri olan kişilerin de büyük çoğunluğu diğer insanları taciz etmez. Küçük bir bölümü şiddet içeren davranışlar gösterebilirler bile zihinsel problemlerle şiddet arasında doğrudan bir ilişki yoktur. Dahası ruh sağlığı sorunlarının varlığı bilinirse bu kişiler tedavi edildiğinde uygunsuz ve kontrolsüz davranışları kontrol altına alınabilir. Şiddet uygulayan, bunu ne zaman, kime, nasıl yapacağı konusunda dikkatlidir;

örneğin başkalarının önünde eşine genellikle vurmaz ya da patronuna şiddet uygulamaz, yani davranışlarının yol açacağı sonuçların farkındadır. “Sarhoştum”, “Hatırlamıyorum” gibi gerekçeler öne sürebilir; ancak bu onun sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. Ev içi şiddetin özü, haklı nedeni yoktur ve kökleri daha derindedir. Basitçe uyuşturucunun, içkinin etkisi ile açıklanamaz.

7. Peki, kadına yönelik şiddetin kaynağında ne yatıyor?

Şiddetin kaynağında güç ve kontrol isteği yatar. Erkeklerin uyguladığı fiziksel, duygusal, sözel, ekonomik, cinsel ve diğer şiddet biçimlerinin kaynağında da kadın bedenini ve emeğini denetim altında tutma; kontrol etme isteği bulunur. Her durumun kendine özgü olduğunu unutmadan ortak noktaları aklımızda tutmak yararlı olacaktır. Yaşamın her alanında karşımıza çıkan erkek egemenliği erkekleri şiddet uygulamak konusunda cesaretlendirir. Kadınları ise asıl rollerinin ailede bakım hizmetleri ve ev işlerinin yapılması, bu işlerin gerektirdiği uyumu ve itaati göstermek olduğu yönünde biçimlendirir; kadının aile içinde eş, kız kardeş, anne rolünde olmasını ve ‘birey’ olarak gözetilmemesini öngörür.

Aile, cinsiyete dayalı bu rollerin ilk öğrenildiği kurumdur. Dini kurallar erkeğin kadından üstün olduğu düşüncesini pekiştirir. Ordu, kolluk güçleri vb. kurumlar aracılığıyla erkeğin şiddetle ilişkisi güçlenir; kadınlar üzerinde hâkimiyet kurmanın şart olduğu düşüncesi kendine yer bulur. Adalet sistemi birçok örnekte açıkça görüldüğü gibi yasalara rağmen kadınlardan yana işlemez. Kadınların hukuk mücadelesinin önünde sürekli görünür ve görünmez engeller üretilir. Medyada kadın ve erkeklerin geleneksel rolleri her gün yeniden üretilerek karşımıza çıkar.

Birçok feminist kuramcı erkeklerin kadınları sömürdüğü, baskı uyguladığı bu iktidar sistemini, toplumsal yapıları ve uygulamaları anlatmak için erkek egemen sistem (ataerki, patriyarka) terimini kullanır. Bu sistem tarih boyunca değişerek, ülkeden ülkeye farklılıklar göstererek varlığını sürdürmektedir. Örneğin “namus cinayeti”, “aşk/kıskançlık cinayeti” diye adlandırılan şiddet biçimlerinin temelinde aynı şey; kadın bedeni üzerinde erkeğin “tasarruf yetkisi” yatar.

Hangi sınıfa mensup olursak olalım, toplumda kadınların ezilmesi ve sömürülmesi çeşitli biçimlerde karşımıza çıkar. Dünyada mülk sahibi kadınların oranı çok düşüktür. Çalışma yaşamında kadınlar daha az yer alır, gelişmiş olduğu söylenen

lkelerde bile kadınların aldığı ücret erkeklerden düşüktür. Ekonomik açıdan erkeğe bağımlı olmak kadının üzerindeki g ve kontrolün sürmesi anlamına gelir. Kadınların evde gerçekleştirdikleri bakım, ev işi gibi hizmetlerin parasal karşılığı bulunmaz; yani kadınların ev içi emeğine el konur. Karar mekanizmaları içinde yer alamazlar. 27. TBMM Dönemi'nde milletvekili seçilen kadınların temsil oranı sadece yüzde 17'dir. Yani 600 milletvekilinin sadece 103' kadındır. Kadınları erkeğe bağımlı kılan, eşişsizlik üreten bu sistem aile içinde şiddeti de artırır.

8. Feminizm erkek düşmanlığı mı?

Hayır. Feministler yaşamın her alanında görülen erkek egemenliğine, ataerkiye karşı çıkarlar. Evde bize şiddet uygulayan, sokakta bizi taciz eden tanıdığımız ya da tanımadığımız erkeklerdir. Bu yüzden biz kadınlar, yalnızca sisteme karşı değil, aynı zamanda erkek egemenliği gündelik yaşama sızdığı için sistemin böyle sürmesinden çıkarı olan tek tek erkeklere karşı da mücadele ederiz. Feminizm hem buna işaret eder hem de erkeklerin toplumda ayrıcalıklı olmasını sağlayan ataerki düzenin değişmesi için kadın dayanışmasını ve mücadelesini öngörür.

Feminizmin genelde medyada erkek düşmanlığı olarak gösterildiği doğrudur. Hatta çok sayıda kadının "Ben feminist değilim" diye söze başladığını, ardından işyerinde yaşadığı ayrımcılıktan ya da evdeki adaletsiz işbölümünden şikâyet ettiğini duyarız. Toplumun bütününe bakıldığında kadınlar ve erkekler giderek artan oranda cinsiyetler arası eşişsizlikle ilgilenmektedir. Günümüzde daha çok sayıda kadın kendilerini özgürleştirecek yaşam biçimlerine eğilim göstermekte, ayrımcılığın ortadan kalkmasını talep etmektedir. Bu aşamaya gelmek feminizmin açtığı yol ile mümkün olmuştur.

Kadınlar hakları için mücadele etmeye başladıkları 18. yüzyıldan bu yana uzun bir yol kat ettiler. Seçme ve seçilme hakkı, çalışma hakkı, eşiş ücret için başlayan ve yasalardaki pek çok ayrımcı maddenin değişmesine, ev içi şiddetin görünür hale gelmesine kadar uzanan mücadele sürecinde feminist kadınların önemli rolü bulunur. Feministler, günümüzde de var olan eşişsizliklere, kadınların ezilme ve sömürülmesine karşı mücadele etmeyi sürdürüyorlar. Günümüzde feminizm aynı zamanda feminist eleştiri yoluyla felsefeden sanata, toplumbilimden tarihe uzanan çok geniş bir alanda erkek egemenliğini sorgulayan etkin bir düşünce sistemi haline geldi.

9. Türkiye’de feministler ne yapıyor?

Türkiye’de kadınların mücadelesi oldukça eskiye dayanıyor. Osmanlı’nın son dönemlerinde kadınlar söz hakkı, eğitim hakkı, çalışma hakkı, saygın bir yer edinme hakkı, erkeklerin tek taraflı olarak boşanma yetkisinin iptali gibi konularla ilgili olarak mücadeleye başladılar. Görüşlerini savundukları birçok dergi çıkardılar, roman yazdılar, dernek kurdular. 20. yüzyılın başlarında bu derneklerin sayısı iyice artmış, eğitim ve çalışma hakkı konusunda birçok kazanım elde etmişlerdi. 1919 yılından itibaren kadınlar seçme hakkı talep etmeye başladılar. Kadınlar Halk Fırkası adlı bir parti kurmak istediler, buna izin verilmeyince Türk Kadınlar Birliği adıyla bir dernek kurdular.

80’li yıllar öncesinde daha çok sol hareketler içinde örgütlenen kadınlar, 80’lerin ortasından itibaren erkeklerden ve devletten bağımsız yapılarda bir araya geldiler. Feminist hareketin ikinci dalgası diyebileceğimiz bu dönemde “bilinç yükseltme grupları” oluşturuldu, yayınlar çıkarıldı. Erkek egemenliğinin kadınların bedeni ve emeği üzerindeki tahakkümüne ve sömürüsüne karşı verilecek mücadelenin yolları açılmış oldu.

1987 yılında erkek şiddetine karşı ilk kez bir araya gelen ve Dayağa Karşı Kadın Dayanışması Kampanyası’nı örgütleyen kadınlar, 1989’da Mor İğne, 1990’da Bedenimiz Bizimidir kampanyalarını yürüttüler. 1990 yılında İstanbul’da Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, 1993’te Ankara’da Kadın Dayanışma Vakfı; sığınakların açılması ve yaygınlaşması, aile içinde kadına yönelik şiddetin sona erdirilmesi amacıyla kuruldu. Kadın örgütlenmeleri kısa sürede İstanbul ve Ankara’nın ötesine, Diyarbakır, Antalya, Adana, Mersin, Gaziantep, Eskişehir başta olmak üzere Türkiye’nin dört bir yanına yayıldı. Türk Ceza Kanunu ve Türk Medeni Kanunu ile ilgili kampanyalar, bunların ardından yasalarda gerçekleştirilen eşitlikçi değişiklikler kadın hareketinin kazanımları oldu. Türkiye ölçeğinde da(ya)nışma merkezi ve sığınak faaliyeti yürüten kadın örgütlenmeleri 1998’den itibaren her yıl kurultaylarda bir araya gelerek güçlerini birleştirdi. Kocası tarafından öldürülen pek çok kadının davası ve çok sayıda cinsel taciz ve cinsel saldırı davasının feministler tarafından müdahil olarak izlenmesi ise 2007 yılında “Kadın cinayetleri münferit değil, politiktir” sloganıyla topluca görünür hale geldi.

4 Temmuz 2006 tarihinde çıkarılan kadınlara ve çocuklara yönelik şiddetin önlenmesi konusundaki başbakanlık genelgesinde kurultaylar aracılığıyla dile geti-

rilen taleplerin önemli bir bölümü yer aldı. 1998 yılında ilk kez, şiddet uygulayanı evden uzaklaştırma gibi şiddeti durdurmak için çeşitli tedbirleri içeren 4320 sayılı Kanunun ardından 2012’de “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair 6284 sayılı Kanun” İstanbul Sözleşmesi’ni referans alarak ev içi şiddetin toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile bağını kurdu. Bu Kanun için çalışmaya başlanmasında o zamana kadar her platformda feministlerin dile getirdiği talepler etkili olmuştur. Ayrıca Kanunun kaleme alınmasında da feministler rol oynamıştır. Bu Kanun karakola, mülki amirliklere yani valiliklere ve kaymakamlıklara, mahkemeye şiddet nedeniyle başvuran kadınlara ve çocuklarına talep etmeleri halinde sığınakta kalma olanağı sağladı. Yine aynı Kanun gereğince, şiddet nedeniyle mülki amirlere başvuran kadınlara, medeni haline bakılmaksızın “koruma” ve “geçici maddi destek” sağlanması hükme bağlandı. Belediyelerin danışma merkezi ve sığınak açmaları, sığınaklara standart getirilmesi erkek şiddetine karşı kadın hareketinin kazanımları arasında yer aldı.

10. Mor Çatı ve diğer kadın örgütlenmeleri nasıl mücadele ediyor?

Türkiye’de kadın örgütlenmelerinin çalışmalarında şiddete karşı mücadele önemli bir yer tutuyor. Çünkü kadın erkek eşitliğinin gerçekleşebilmesi, erkek egemenliğinin sona ermesi ve kadına yönelik şiddet arasında yakın bir ilişki bulunuyor. Feminist kadın örgütleri dayanışma faaliyeti yürüterek, yayınlar yoluyla, sokak gösterileri ve kampanyalar yaparak kamuoyunun dikkatini şiddete ve bununla mücadeleye çekiyorlar.

Mor Çatı, bir yandan dayanışma merkezi ve sığınak faaliyeti yürüterek erkek şiddetine karşı kadın dayanışmasını güçlendiriyor, devletin ve belediyelerin açmaları gereken danışma merkezleri ve sığınaklarda yapılması gereken çalışmalar için örnek bir model oluşturuyor. Bir yandan da erkek şiddetini doğuran mekanizmaların değişmesi, cinsiyetler arası eşitsizliklerin ortadan kalkması, yetkililerin önlem alması, sorumluluklarını yerine getirmesi için mücadele ediyor.

Mor Çatı’nın dayanışma merkezi, yakın ilişkilerde şiddet yaşamış kadınlara sosyal, psikolojik, hukuksal destek sağlar. Yürütülmekte olan sığınak faaliyeti ise kadınların şiddetten uzak bir ortamda farklı yaşam seçenekleri oluşturabilmelerinin yolunu açar. Amaç birlikte güçlenmek, birlikte mücadele edebilmektir. Dayanışma merkezinde ve sığınakta destek alan kadının kararlarını kendisinin vermesi istenir. Ona ne yapması gerektiğini söylemek yerine karar alma sürecin-

de tüm seçenekleri kendisinin görebilmesi sağlanır. Verdiği karar ne olursa olsun kadının desteklenmesi, bu kararı uygulayabilmesi için kendisinin güçlenmesi esas alınır.

Mor Çatı'da müdür ya da yönetim kurulu gibi mekanizmalar bulunmaz; böylece hiyerarşik ilişkiler, bu yolla kurulmuş bir işleyiş oluşmaz; kararlar kolektif alınır ve uygulanır.

II. BÖLÜM:

Şiddet yaşıyorum.

11. Bana vurduktan sonra elinde çiçeklerle geliyor, çok pişman olduğunu söylüyor. Ne yapmalıyım?

Şiddet uygulayan kişi şiddet uyguladığı dönem ile sevecen olduğu, çiçekler getirdiği, hediyeler aldığı dönem arasında gidip gelebilir. Bu davranışlar, gerçekten de kafa karıştırıcıdır; bir umut olduğuna inanmamıza, şiddet uygulayanın değişebileceğini düşünmemize neden olur. Gerçekte ise şiddet uygulayan sadece manevra yapmakta; ilişkide kalmamızı, ayrılma düşüncesinden vazgeçmemizi sağlamaya çalışmaktadır. Şiddet içeren bir ilişki söz konusu olduğunda erkeğin ara sıra sevecen davranması, uyguladığı şiddetin stratejik bir yönü olarak görülür.

Bu durumu “şiddet döngüsü” olarak adlandırıyoruz ve üç evrede özetliyoruz. Birinci evre “gerginlik evresi”dir; şiddet uygulayan erkeğin duygu durumundaki dengesizlik ve dalgalanmalar görünür olmaya başlar. Şiddet uygulayan erkek kadına daha ters ve eleştirel davranmaya başlar, gerilim yaratır, kıskançlık gösterir, küçük şeylerden kavga çıkarır. Bu evre şiddete uğrayan kadın için bir uyarı sinyalidir. Psikolojik şiddete uğrayan kadın partnerini anlamaya, kendi “hatalarını” düzeltmeye çalışır. O sırada partnerini sakinleştirebileceğine, şiddeti durdurabileceğine inanır. İkinci evre ise “şiddet evresi”dir, erkek artık öfkesini kontrol etmez. İlişki güvenli ve tahmin edilebilir olmaktan çıkar. Şiddetin yoğunluğu artar, kadın çoğunlukla fiziksel ve cinsel şiddete maruz kalır. Şiddeti uygulayan erkek bu davranışından hemen sonra bahaneler bulmaya başlar. Şiddetin sorumluluğunu kadına yüklemeye çalışır. Şiddete uğrayan kadınsa şaşırır, korku duyar ve tehdit altında olduğunu hisseder. Bu duygularla baş etmeye çalışan kadın şiddeti görmezden gelme, yadsıma veya normalleştirme eğilimi gösterebilir. Üçüncü evre “balayı evresi” olarak tanımlanır. Bu evre, şiddet uygulayan erkek için pişmanlık evresidir. Şiddet uygulayan erkek, pişmanlığını dile getirir, özür diler, değişeceğine ilişkin sözler, hediyeler verir, durumun “normale” dönmesi için ilgili,

sevecen ve yapıcı bir tutum sergiler. Bu evre, şiddete uğrayan kadın için sakinleşme ve umut evresidir. Şiddete uğrayan kadın, sevgilisinin değişeceğine, şiddetin bir “istisna” olduğuna inanma eğilimindedir. Şiddetin sona ereceğini düşünür; şiddetin bitmesini, ilişkinin sürmesini ister. Bu evredeki sakinlik, şiddete uğrayan kadına umut verir. Ta ki tekrar gerilimin arttığı aşamaya, yani her şey en başa dönene kadar.

12. Kendisini şiddet kullanmaya mecbur bıraktığımı söylüyor. Suçlu ben miyim?

Hayır, suçlu siz değilsiniz. Haklı şiddet yoktur. Şiddet kabul edilebilir bir sorun çözme yöntemi olamaz, aksine kanunlarda cezası olan bir suçtur. Şiddet uygulayan kişi genellikle şiddetin sorumluluğunu üstlenmez ve kendi davranışları için karşısındakini suçlar. “Ben aslında yapmazdım, sen beni zorladın” diyerek şiddet davranışını savunmaya çalışır.

Oysa şiddet bir sorun karşısında seçilebilecek birçok yoldan sadece bir tanesidir ve çözüm olamayacağı gibi sorumluluğu da uygulayan kişiye aittir. Her ne kadar şiddet uygulayan kişi kendini kaybettiğini ve ne yaptığını bilmediğini söylese de şiddetin bilinçli bir tercih olduğu açıktır. Mesela karısını, kızını veya kardeşini döven kişiler genellikle patronlarını dövmezler. Patronlarını dövmek isteseler bile kendilerini tutabilirler; ama eşlerine, kızlarına, kardeşlerine karşı bu zorunluluğu hissetmezler. Şiddetin doruk noktasında bile kapıya polis geldiğinde şiddet uygulamayı bırakıp sakin bir şekilde kapıyı açabilirler. Hatta bazı kişiler, şiddet uygularken dışarıdan en az fark edilecek ve en az iz bırakacak noktaları seçmeyi ihmal etmezler.

İşte bütün bunlardan dolayı suçlu siz değilsiniz. Hatasız olmayabilirsiniz. Kimse hatasız değildir. Ama hatalarınız olsa bile bu şiddeti hak ettiğiniz anlamına gelmez. Hataları tartışmanın daha kabul edilebilir yolları vardır. Şiddeti ve şiddetin sorumluluğunu kabul etmeyin!

13. Sizce deli miyim?

Hayır, deli değilsiniz. Kadının kendisini suçlamaya, sorgulamaya başlaması, erkek şiddetinin en yaygın sonuçlarından biridir. Uzun zaman boyunca sürekli olarak “Sen hastasın, sen delisin, bütün bunlara sen sebep oluyorsun.” gibi sözleri duyduktan sonra -hele ki bunlar insanın en yakını olması gereken kişiden geli-

yorsa- insanın kendinden şüphe duyması çok doğaldır. Ama dikkat ederseniz, şiddet uygulayan kişi dışında size deli olduğunuzu söyleyen yoktur!

Şiddet uygulayan erkekler, toplum içinde farklı bir görüntü sergiler; ailede korkunç şeyler yapsalar bile toplumdaki saygınlıklarını korumaya çalışırlar. Hatta çevreden pek çok kişi evde neler olup bittiğinin farkına bile varmaz. Bu durum gerçekten de kafa karıştırıcıdır.

14. Psikolojik desteğe ihtiyacım var ne yapabilirim? (Kadın ve çocuk)

Şiddetin farklı psikolojik sonuçları olabilir:

Kronik depresyon: Korku, suçluluk, utanç, güçsüzlük ve çaresizlik duyguları, çok düşük özgüven ve başkasına güvensizlik.

Kronik kaygı: Çok yoğun olarak yaşanabilen sürekli tetikte olma, endişeli ve gergin olma, kolay irkilme hali, kötü bir şeyler olacaktıymış duygusu taşıma.

Travma Sonrası Stres: Şiddet olayının, elde olmadan tekrar tekrar anımsanması, olayla ilgili rüyalar görmek; travmaya eşlik etmiş olan uyaranlardan sürekli kaçınma, insanlardan uzaklaşma ya da insanlara yabancılaştığı duyguları, bir geleceği kalmadığı duygusunu taşıma; uykuya dalmakta ya da uykuyu sürdürmekte güçlük, aşırı uyarılmışlık tepkileri (aşırı irkilme, öfke patlamaları gibi) gösterme.

Ayrıca aşırı duygusal reaksiyonlar verme, karar almada zorluk, panik ataklar, takıntılar, fobiler, tekrar eden kendine zarar verme davranışları (kesme, jiletle doğrama, yaraları koparma), intihar düşünceleri ve teşebbüsleri, alkol ve madde bağımlılığı, yeme bozuklukları, cinsel bozukluklar, uyku bozuklukları, öfke patlamaları şiddetin psikolojik sonuçları arasındadır. Eğer bunları yaşıyorsanız, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM), belediyelerin kadın danışma merkezleri ve kadın örgütlerine ücretsiz psikolojik destek almak için başvurabilirsiniz.

15. İntiharı düşünüyorum ne yapabilirim?

Maruz kaldığınız şiddetten dolayı yoğun umutsuzluk, çaresizlik ve güçsüzlük duyguları hissediyor olabilirsiniz ve bu duygulara intihar düşünceleri eşlik edebilir. Şiddetten kurtulmanın tek çözüm yolunun intihar etmek olduğunu düşü-

nebilirsiniz. Yoğun intihar düşünceleriniz olduğu zaman şiddetten uzaklaşmak için başka nasıl çözüm yollarımız olduğunu düşünmek ve bu seçenekleri birlikte değerlendirmek için psikolojik destek alabileceğiniz kurumlara başvurabilirsiniz. Sizi hayata bağlayan şeyleri sorgulamak ve intihar düşüncelerinden tamamen uzaklaşabilmeniz için Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM), belediyelerin kadın danışma merkezleri, kadın örgütleri ve hastanelerin psikiyatri servislerinden psikolojik ve psikiyatrik destek talep etmeniz gerekmektedir.

16. Şiddet uyguladıktan sonra çok pişman olduğunuzu, kendisini engelleyemediğini söylüyorsunuz. Tedavi olursa düzelir mi?

Şiddet uygulamak bir hastalık değil, seçilmiş bir davranıştır. Şiddet uygulayan erkeklerin bir kısmı yaptıklarının ardından pişman olurlar. Bu pişmanlıklarında samimi de olabilirler. Ancak ne yazık ki pişmanlık, çoğunlukla bir sonraki şiddeti önleyen bir tavır olmuyor. Şiddet uygulayan kişilerin pek çoğu öfkelerini doğru noktaya yönlendirmekte ya da tepkilerini kontrol etmekte güçlük çeken kişilerdir. Bu durumun düzelmesi olanaksız olmamakla birlikte oldukça zordur, sabır ve sebat ister. Değişmeyi ve bunun için uzunca bir dönem çaba harcamayı gerçekten istemek gerekir. Kaldı ki bu da yetmez. Şiddet uygulayan kişi düzenli ve uzun süreli uzman desteği almalı, şiddetin öznel nedenlerini ele alıp ortadan kaldırmak için çalışmalıdır.

17. Çok aşığım, affetmeli miyim?

Bunun cevabı kuşkusuz sizde. Ama aşk aracılığıyla yaşadığımız şiddetin mazur gösterilmesi esas olarak erkek ve kadınlar arasında var olan eşitsizliklerin üstünü örtmeye yaramaktadır. Çok aşık olabilirsiniz veya çok sevebilirsiniz ancak şiddet görmeyi hak etmiyorsunuz. Aşk barındıran bir ilişki içerisinde de olsa şiddet size bedensel, psikolojik, ekonomik vb. olarak zarar verir. Bu nedenle suçtur.

Çocukluğumuzdan itibaren aşkla ilgili birçok şey duyarız. Masalın birinde prens öperek prensesi diriltir; bir efsanede âşık erkek, sevgilisi için dağları deler. Bu anlatılar aracılığıyla erkekler aşıkta güçlü, kadınlar edilgen gösterilir. Yaşamın kendisinde de tanık olduğumuz egemenlik ilişkilerini aşk söz konusu olduğunda anlaşılabilir bulmayı öğreniriz. Bize söylenen, âşık olan kadının sevgilisinin her şeyine katlandığı, ona delicesine bağlandığı, onu mutlu ettiğinde kendisinin de mutlu olduğudur. Oysa kendi deneyimlerimizden de biliriz ki kadınlar bu tür bir ilişkide ezildiklerini kısa sürede fark ederler. Bütün aşklar mutlu sonla bitmediği gibi, insan birden fazla kez de âşık olabilir.

Kuşkusuz sevdiğimiz erkeğin çoğu zaman şiddet uygulamasının yanı sıra bize çok iyi davrandığı zamanlar da vardır. (bkz. 11. soru: balayı evresi) Ancak şunu unutmamak gerekir ki bu kişinin mutlu etme ve mutsuz etme gücüne sahip olduğunu düşünmesi ve bunu hissettirmesi de bir psikolojik şiddet biçimidir. İstedığı zaman bizi dünyanın en güzel, en zeki ve en değerli kadını gibi hissettirebilir; istediği zamansa kadınlığımızı aşağılayarak, zekamızı, becerilerimizi küçümseyerek ve sevgisini, şefkatini bizden esirgeyerek kendimizi ona muhtaç hissettirebilir. Onun varlığı olmadan bir hiç olduğumuzu düşündürebilir ve aslında sevmeye değer olmadığımız halde bizi sevdiğini düşündüğümüz için şiddet uygulayana minnet bile duyabiliriz. Ancak duygularımız aracılığıyla bizi kontrol etmeyi amaçlayarak bize psikolojik şiddet uyguladığını hatırlarsak gerçek sevginin içinde bunun var olmayacağını daha kolay anlayabiliriz.

18. Çıplak fotoğraflarımı aileme yollamakla, internette yayınlamakla tehdit ediyor. Onu durdurmanın bir yolu var mı?

Elbette var. Birisinin sizi çıplak fotoğraflarınızı veya videolarınızı paylaşmakla tehdit etmesi, sizi istemediğiniz şeylere zorlaması suçtur. Bu kişi hakkında savcılığa suç duyurusunda bulunursanız size ait olan her şey araştırılır ve o kişinin elektronik cihazlarından temizlenir. Ayrıca sizi bulduğunuz yere gelerek veya telefon, sosyal medya, mail üzerinden rahatsız etmemesi için 6284 sayılı Kanun kapsamında kolluk kuvvetlerinden, Aile Mahkemesinden veya savcılıktan uzaklaştırma kararı alabilirsiniz.

19. Eski kocam beni ve çocuklarımı hâlâ rahatsız ediyor. Erkek arkadaşlarım olduğu için namussuzlukla suçluyor. Ailem de onun gibi düşünüyor. Kendimi nasıl hissetmem gerektiğini bilemiyorum.

Ne yazık ki şiddete uğrayan kadınlar için en tehlikeli dönem ayrılmaya çalıştıkları dönem. Boşandığınızda ya da ayrıldığınızda eski eşin şiddeti hâlâ devam ediyorsa, kafa karışıklığı son derece anlaşılır bir durum. Bedenimiz ve hayatımızla ilgili kararların aslında bize değil; babamıza, ağabeyimize, kocamıza ait olduğu düşüncesiyle yetiştiriliyoruz. Bu yüzden başkalarının kabul etmeyeceği davranışlarımız için kendimizi suçlu hissetmemiz mümkün. Eski koca da muhtemelen nasıl suçlu hissedeceğimizi iyi bildiği için bu yolları kullanmakta. Şunu hatırlamakta fayda var: Boşandıktan sonra eski kocayla devam eden tek bağ çocukların “annesi ve babası” olma hali ile ilgilidir. Çocuklarla ilgili konularda birlikte düşünme ve ortak karar alma söz konusu olabilir. Ancak bunun dışında hayatımızla ilgili karar-

ların ve tercihlerin sorumluluğu kendimize aittir. Hayatımıza yeni giren erkek arkadaşımızın şiddet uygulayıp uygulamayacağını anlamak, bu ilişkinin kendimizi ve çocuklarımızı nasıl etkileyeceğini değerlendirmek, kısacası bu ilişkinin ne getirip ne götüreceğini tartmak bir yetişkin olarak en doğal hakkımız. Toplumsal baskılar karşısında hayata geçirmek zor olsa bile gerçek bu. Artı ve eksileri değerlendirerek hayatımızla ilgili kararları ancak biz verebiliriz, başkaları değil.

20. Hem kocamdan şiddet görüyorum hem de ailem buna katlanmam gerektiğini, boşanırsam beni cezalandıracaklarını ve bunun namus meselesi olduğunu söylüyor. Çok korkuyorum. Ne yapabilirim?

Buna katlanmak zorunda değilsiniz. Ne yazık ki yaşadığımız toplumda kadın bedeni, erkeğin yani kocanın ya da babanın malı gibi görülmekte, namus gerekçesi ile kadınların bedeni ve cinselliği üzerinde denetim kurulmaya çalışılmaktadır. Namus çok tartışmalı bir kavramdır, bize öğretilenler erkek egemenliğini besleyen değer yargılarıyla çok ilişkilidir. Kadın örgütlenmeleri, uzun süredir namus adına kadınların zarar görmesini engelleyecek çalışmalar yapıyor, baskı yaşayan kadınlarla dayanışma oluşturuyorlar. Kısacası durumu umutsuz ve kendinizi çaresiz görmemelisiniz.

Öncelikle ne istediğinize karar vermeniz gerekir. Bu konuda aileniz veya şiddet gördüğünüz kişiden tehdit alıyorsanız, Cumhuriyet Savcılığı'na başvurarak ilgili yasal önlemlerin alınmasını talep edebilirsiniz. Mor Çatı ya da bulunduğunuz yerdeki kadın örgütlerinden destek alıp ne yapacağınıza sonra da karar verebilirsiniz. Gerekiyorsa bir süre size zarar verebilecek olanların ulaşamayacağı bir sığınakta kalmanız seçenek olabilir. Bu süreçte yasal olarak ve güvenliğiniz açısından yapılabilecekler, dayanışma merkezi ve sığınak görevlileri ile birlikte gözden geçirilecektir. Tehlikenin ortadan kalktığı kesinleşince kendiniz için farklı yaşam alternatifleri oluşturabilirsiniz.

III. BÖLÜM: Çocuklarım için ne yapabilirim?

21. Çocuklarımı babalarından ayıracağım için üzülüyorum. İlerde beni suçlamalarından korkuyorum. Onlar için katlanmalı mıyım?

Boşanmayla ilgili olarak çocuklar bu tür suçlamalarda bulunabilir. İçinde bulunduğumuz durumun bizler kadar farkında olmamaları doğaldır. Ancak mutsuz bir evlilik sadece çocuklar istiyor diye yürütülemez, hele ki şiddet ve kişisel haklara saldırı içeriyorsa. Ayrıca mutsuz bir ilişki ve şiddet, çocuklar üzerinde çok olumsuz etkiler bırakır. Bizim için doğru seçenek, çoğu kez onlar için de doğrudur.

Yaşadığımız ataerkil toplum düzeninde kadınların şiddete maruz kalsa dahi ilişkiye katlanması ve susması gerektiği düşünüldüğünden anne olarak da kadınların her türlü fedakarlığa katlanmaları bekleniyor. Bu nedenle kadınlar sıklıkla “kötü anne” olmakla suçlanırken erkeklerin babalığı pek konu edilmiyor. Tüm bu değer yargılarının kadınların ve erkeklerin yapması gereken işleri katı bir şekilde ve çoğunlukla kadınların aleyhine ayıran bir toplumsal yapı tarafından üretildiğini unutmamalıyız. Halbuki eşit bir toplumda bir çocuğun bakımından ve yetiştirilmesinden anne kadar baba da sorumlu olmalıdır. Kadına şiddet uygulayan erkek bunu yaparak çocuk için güvenli ve huzurlu bir ortam hazırlamamış ve ebeveyn olarak sorumluluğunu yerine getirmemiş oluyor. Ayrıca ebeveynlerin çocuğa bakmaması Türk Ceza Kanunu 233. madde uyarınca “Aile Hukukundan Doğan Yükümlülüğün İhlali” şeklinde suç olarak tanımlanmaktadır. Dolayısıyla çocuğun babasının sebep olduğu bir şeyin suçlusu olarak kendimizi görerek sorunu ortadan kaldıramayız. Bu şiddet ortamı bizim sebep olduğumuz bir şey değil.

Çocuklar yaşadıkları üzüntü, öfke, çaresizlik gibi duygularla ya da çevre tarafından yanlış bilgilendirildikleri için annelerine “Senin yüzünden bu hale geldik.” diyebilirler. Bu suçlama karşısında sakin kalmak çok zordur ancak mümkün olduğunca serinkanlı ve açık bir şekilde çocuğa açıklama yapılmalıdır. Örneğin “Yaşadıklarımız hiç kolay şeyler değil. Bunları yaşamak zorunda kaldı-

ğın için çok üzgünüm. Ancak babanla ilişkimiz devam etseydi ben de sen de güvende olmayacaktık. Kavga ve şiddet dolu ortamda büyümeni istemedim. Senin için de zararlı olacağını düşünüyorum.” gibi bir açıklama yapılabilir.

22. Ben şiddet görüyorum ama çocuğumun babası ile arası iyi. Onu babasından ayırmak ona daha mı çok zarar verir?

Çocuklar kendileri doğrudan şiddete maruz kalmaları bile tanıklık ederek, sonradan izlerini görerek, duyarak veya şiddetin yarattığı gerginliği hissederek yaşarlar. Doğrudan şiddete maruz kalmış gibi etkilenebilirler. Çocuğun kendisine ve dünyaya güven duygusunun gelişmesi, yetişkin olma sürecinde çok önemlidir. Aile içindeki şiddet bir çocuğun kendine ve dünyaya olan inancını kökünden zedeler. Ayrılık kararı çocukların babalarından ayrı yaşamaları anlamına gelse bile şiddet uygulayan bir baba ile yaşamak ileride yaşayacakları daha büyük ve ciddi sorunlara kapı açabilir.

23. Şiddetin çocuğumun üzerindeki etkileri nelerdir?

Bu etkiler fiziksel ve ruhsal olabilir, sosyal hayatlarına yansiyabilir.

Beden sağlığı ile ilgili etkileri: Şiddet görmüş çocuklar ciddi şekilde yaralanıp bedenlerinde kalıcı sakatlıklar meydana gelebilir. Annelerinin maruz kaldığı şiddete tanık olan çocuklar zaman zaman şiddeti durdurmak için araya girmeleri sebebiyle de yaralanabilirler. Bunun dışında şiddetin ruhsal etkileri sonucu kendi bedenlerine zarar verme davranışı geliştirebilirler; intihar girişimleri, öldürme girişimleri yaşanabilir.

Ruhsal etkileri: Şiddet görmüş çocuklar kaygı, utanç ve suçluluk duyarlar; kendilerini sürekli ne zaman geleceği belli olmayan bir saldırının tehdidi altında hissederler. Birçoğu ev içinde yaşananları açıklamakta zorluk çeker. Sorunu kendisinde arayabilir, öfke ve çaresizlik duygusuyla sarsılabilirler. İçe kapanma, bıkınlık, çekingenlik ruhsal sonuçlar arasındadır. Kimi zamansa yaşadıkları ile başa çıkamayıp inkâr ederler. Depresyon, kendine zarar verme düşüncesi, yalan söyleme, hırsızlık yapma gibi davranış bozuklukları, dikkat dağınıklığı, kâbuslar, takıntılı davranışlar, fobiler gözlenebilir. Ruhsal sıkıntılar bedenlerine yansiyebilir; ağrılar, alt ıslatma, tırnak yeme, tikler gibi belirtiler ortaya çıkabilir. Kurtarma veya intikam hayalleri kurabilirler.

Sosyal etkileri: Şiddet görmüş çocuklar yalnızlık, sosyal hayattan soyutlanma, okulda başarısızlık, alkol ve uyuşturucu bağımlılığı gibi sorunlar yaşayabilir. İlişkilerinde kavgacı olabilirler, kendinden güçsüzlere zarar verme eğiliminde olabilirler. Sıklıkla evden, okuldan kaçabilirler. Ayrıca şiddet görmüş çocuklar erken evlilik ve erken annelik risk grubundadır.

24. Çocuğumun babası ile görüşmesini nasıl düzenleyeceğiz? Velayet ve güvenlik ile ilgili kaygılarım var ama görüşmelerini engellemek de istemiyorum. Ne yapmalıyım?

Çoğu kadın velayetle ilgili sıkıntılardan korkar, çocuklar da kiminle kalacaklarına ve bir tarafı bir daha görüp göremeyeceklerine ilişkin merak içindedirler. Zaman zaman şiddet kullanan kişi kadını eve döndürmek için çocuk üzerinden baskı yapabilir. Ayrılık sonrası baba ile görüşme şartlara, güvenlikle ilgili verilmiş adli kararlara bağlıdır. Baba ile görüşme öncelikle çocuğun ihtiyaçlarına göre düzenlenmelidir. Bu görüşmede babanın tavırları (çocuğu hediyelere boğma, anneyi kötüleme, aşağılama, anneye karşı kıskırtma veya anneyi geri dönmesi için ikna etmesini isteme, anneye yönelik duygularını detaylarıyla çocukla paylaşma gibi) çocuğu duygusal bir bocalama içine sokmamalıdır. Her koşulda görüşme diye bir şey yoktur. Çocuk anne ve babası arasında mesaj taşıyan konumunda bırakılmamalıdır. Aksi takdirde bu ilişkilere güvenini kaybeder. Çocuğun baba ile görüşmesinin Aile Mahkemesi Hâkimi'nin düzenleyeceği bir çerçevede yapılmasını isteyebilirsiniz. Güvenlik kaygılarınız varsa (örneğin bulunduğunuz adresi babanın öğrenmesini istemiyorsanız) çocuğunuzun bir polis merkezine götürebilir ve babanın bu polis merkezinden çocuğu gelip alması yoluyla görüşmesini sağlayabilirsiniz. Aynı şekilde çocuğunuzun polis aracılığıyla geri alabilirsiniz.

25. Çocuğumun bana veya babasına karşı duyguları çok değişken oldu. Bazen çok sevdiğini bazen nefret ettiğini söylüyor. Babasını çok özlediğini söylüyor sonra telefonda konuşmak istemiyor.

Çocuklar anne ve babalarına karşı karmaşık duygulara sahiptirler. Baba bir taraftan sevgi ve güvence kaynağı olarak görülürken bir taraftan da annesine şiddet uygulamaktadır. “Neden babam anneme zarar veriyor? Annem neden kendini koruyamıyor?” gibi kafa karıştırıcı sorular duygusal çalkantılara neden olabilir. Bu çok doğaldır. Duygularını ifade etmesine izin verin ve onun yanında olun.

26. Evden ayrıldığımdan beri çocuğumun bütün düzeni bozuldu, huyu suyu değişti. Ne yapacağımı bilmiyorum.

Yetişkinler gibi çocuklar da mekn ve düzen değişikliklerinden etkilenirler. Karar verici olmadıkları durumlarda uyum sağlamaları zorlaşabilir. Başka bir yerde ya da sığınakta kalıyorsanız çocuğunuzun düzeninin olabildiğince eskisine benze-mesi için çaba gösterin. Elbette yaşamını hiçbir şey olmamış gibi devam ettirmek mümkün olmayacaktır. Okul başarısı düşebilir, ilişkilerinde bozulmalar olabilir ancak mümkün olduğu kadar yatma kalkma saatlerinin değişmemesi; okul, dev yapma, öz bakım gibi sorumlulukları taşımaya devam etmesi iyi olacaktır.

Bazen yoğun kaygı, öfke ve çaresizlik duygularına kapılan çocuğunuz bebek gibi davranmaya başlayabilir. Terk edilme korkularıyla sizden ayrılmak istemeyebilir. Geceleri beraber uyumak isteyebilir. Sizin dertlerinizi kendi derdi gibi taşımaya kalkışabilir. Elbette bu dönemde birbirinizden destek almanız size gç verecektir. Ancak kendi duygularınızla çocuğunuzun duygularının birbirine karışmamasına zen göstermeniz önemlidir.

27. Çocuğuma ben de zaman zaman şiddet uyguluyorum. Çok zgnm. Ne yapabilirim?

Zaman zaman çocuklar karşısında çaresiz ve kontrolsüz bir halde kalabiliyoruz. Burada önemli olan sizin bunu bir sorun olarak görmeniz ve değişmek isteme-nizdir. Nitekim zntnz aııkça belirtiyorsunuz. Öfke gerçekten de çok güçlü bir duygudur ve bize istemediğimiz şeyler yaptırabilir ama öfkenin nasıl kontrol edileceğini öğrenebiliriz. nemli olan saldırganlıktan uzak, şiddet iıermeyen, kendimize ve çocuğumuza zarar vermeyecek biıimde duygularımızı ifade edebi-lecek farklı yollar bulabilmektir.

şiddet uyguladığınız için ne kadar zgn olduğunuzu çocuğun anlamasını sağlayın. Her ne yaparsa yapsın ona olan sevginizden bir şeyin eksilmeyeceğini ama bazı davranışlara çok kızdığınızı, bu davranışların hangileri olduğunu ve bunun nedenlerini ona bütün aııklığıyla aktarın. İıinde bulunduğunuz zorlukları da çok ayrıntılı olmayacak şekilde anlatabilir ve böylece hissettiklerinizi daha kolay paylaşabilirsiniz.

Çok fkelendiğinizde başka bir mekna geıin, ona vurduğunuzda ne kadar incinebileceğini aklınıza getirmeye çalışın. Bu sizi şiddet uygulamaktan

alı koyabilir. Ayrıca uzman kişilerden destek alabilir, kendi öfkenizin nedenleri üzerine giderek köklü çözümler bulabilirsiniz.

28. Çocuklarımı evde bırakıp kaçmak zorunda kaldım. Onlar için çok endişeleniyorum.

Çocuklarınız yanınızda olmadığı için endişe duymanız çok doğal. Kaçmak zorunda kaldığınızı belirtmişsiniz. Kuşkusuz en iyisi bu durumu onlara açıklama fırsatı bulabilmiş olmanızdır. Ancak bunu yapamamış olsanız bile öncelikli olan sizi evden kaçmaya zorlayan durumdan uzaklaşarak kendinizi güvende hissedebileceğiniz ve daha sağlıklı düşünüp karar verebileceğiniz bir döneme geçebilmenizdir. Bu noktadan sonra çocuklarınız için ne yapacağınızı düşünebilir ve onlara daha çok yardımcı olabilirsiniz. Çocuklarınıza evden kaçtığınızda onlar için çok endişelendiğinizi, ancak onlar için de daha güvenilir bir ortam hazırlayabilmek üzere evden kaçmaya mecbur kaldığınızı ilk fırsatta açıklayın. Bu durumda sizi anlamalarını, böylece aranızdaki bağın güçlenmesini de sağlayabilirsiniz. Çocuklarınızın babalarından veya diğer aile fertlerinden şiddet göreceklere endişesi taşıyorsanız sizin gibi çocuklarınız için de yasa gereği “koruma tedbirine” karar verilmesi için talepte bulunabilir ve imkânlarınız dâhilinde çocuklarınızı yanınıza aldırarak için uygun yolları deneyebilirsiniz.

Boşanmayı düşünüyorsanız boşanma talebi ile birlikte velayet talebinde de bulunarak dava sonuçlanıncaya kadar geçici velayetlerini alabilirsiniz. Böylece çocuklar sizinle kalmış olur. Boşanmayı düşünmüyorsanız çocuklarınızın bakımının sizin yanınızda daha iyi olacağını belirterek Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (AÇSHB)’nden koruma altına alınmalarını, para ya da eşya yardımı yapılmasını talep edebilirsiniz. Boşanma olmadan da çocuklarınızın bakımı için ‘nafaka davası’ açabilirsiniz. Ayrıca yaşadığınız yerdeki kaymakamlıktan sizinle birlikte çocuklarınızın da şiddet sebebiyle koruma altına alınmasını ve ‘geçici maddi yardım’ verilmesini isteyebilirsiniz.

29. Çocuklarımın devlet tarafından bakımını sağlayabilir miyim?

Çocukların devletten özel koruma ve yardım alma hakları vardır. Devlet bu görevini çocuk için uygun aile bularak ya da bakımlarının sağlanacağı kuruluşlara yerleştirerek yapabilir. Önce size en yakın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ya da İl Müdürlüklerine bağlı Sosyal Hizmet Merkezlerine müracaat ederek yardım talebinde bulunmalısınız. Başvurduğunuzda sizi Sosyal Ekonomik

Destek Merkezi, Çocuk ve Gençlik Merkezi gibi ilgili kurumlara yönlendirirler. Bu merkezlerde bir sosyal çalışmacı sizinle ön görüşme yapacaktır. Ayrıca çocukların gündelik yaşantılarını incelemek için ev ziyareti de yapılabilir. Bu görüşmenin sonucunda size para veya eşya yardımı yapılmasına karar verilebilir. Yardım miktarı ile ilgili olarak “kurumun olanakları ölçüsünde” tanımını kullanılmıştır. Para ve eşya yardımı hizmetinden faydalanmak için çocuklarla ilgili “koruma kararı” çıkarılması gerekmez. Bir süre bakılamayacağı düşünülen çocuklar için “koruma kararı” da talep edilebilir. Haklarında koruma kararı alınmış çocuklar için koruyucu aile yanına ya da uygun kuruluşlara yerleştirme, evlat edinme gibi seçenekler bulunur. Koruma kararı alınmış olsa bile bazı durumlarda çocuklarınızı yanınıza almak ya da görmek istediğinizde bu kararın esnetilmesi mümkün olabilmektedir.

30. Çocuğum istismara uğruyor, ne yapmam gerekir?

Çocuğa yönelik istismar, ebeveynlerin, çocuğa bakmakla yükümlü olan yetişkinlerin veya diğer yetişkinlerin çocuğın fiziksel, duygusal ve cinsel gelişimini engelleyecek, beden ve ruh sağlığına zarar verecek şekilde davranmasıdır.

Çocuk istismarı; fiziksel, cinsel ya da duygusal istismar olarak ayrılmaktadır. Eğer çocuğunuzun istismara uğradığına tanık olduysanız veya sizinle istismara uğradığını paylaştıysa çocuğunuzla konuşun:

- Çocuğunuzunuzu açıklıkla ve sakince dinleyin. Çocuğunuz sizinle istismarı paylaşıırken tepkileriniz hayati önem taşımaktadır. Bu esnada duygularınızı, mimiklerinizi ve beden dilinizi kontrol edin.
- Çocuğunuzun size anlatacakları ve muayene sonucu göreceğinizden rahatsızlık duyabilirsiniz. Gördüklerinizi ve duyduklarınızı sakin karşılayabilmeniz çocuğunuzunuzu desteklemek için önemlidir.
- Çocuğunuzun anlattıklarına inanın. Yaşadıklarını sizinle paylaşırken ona şunları söyleyin: “Sana inanıyorum”, “Bana söylediğine çok memnun oldum”, “Bu senin hatan değil”, “İstismar doğru bir şey değil”.
- İstismarı, aşağıda yer alan başvuru merkezlerine ihbar edebilirsiniz. Bu başvuru merkezlerinde ya da hastanelerde gerekli görüşmelerin yapılmasının ardından görevli kişiler istismarı savcılığa bildirir. Çocuğın istismar edildiği ortamdan ve istismarcıdan uzaklaştırılması ve güvenliğinin sağlanması en öncelikli adımdır.

Başvuru Merkezleri:

- **ALO 183 (Sosyal Destek Hattı):** 7 gün 24 saat hizmet vermektedir.
- **ALO 155 (Polis)**
- **En yakın çocuk polis şubesi**
- **Jandarma çocuk ve kadın kısım amirliği 156**

- **Çocuk İzlem Merkezleri (ÇİM) (İstanbul: 0212 404 15 00):** ÇİM'ler, her il için ayrı olmak üzere, Sağlık Bakanlığına bağlı hastaneler, kurumlar bünyesinde kurulan, cinsel istismara uğradığından şüphelenilen çocukların ifade alma, adli muayene ve diğer her türlü soruşturma işlemlerinin tek merkezde yapılması için planlanmış olan yerlerdir. Bu merkezde çocuk ihtiyaç halinde, işlemler bitene kadar bir gece misafir edilebilir, barınma, beslenme, giyim, sağlık ve güvenlik ihtiyacı karşılanabilir. Kasım 2019 itibariyle 45 ilde bulunan ÇİM'lerin iletişim bilgileri için: <https://khgmsaglikhizmetleridb.saglik.gov.tr/TR,43119/cocuk-izlem-merkezi-cim-listesi.html>

- Bu başvuru merkezlerinin yanında istismar ile ilgili bilgi ve destek almaya ihtiyaç duyuyorsanız **kadın örgütleri ve kadın danışma merkezlerinden** destek alabilirsiniz.

IV. BÖLÜM:

Henüz çok gencim ama...

31. Erkek arkadaşım çok kıskanç. Beni sevdiği için kıskandığını söylüyor.

İnanmalı mıyım?

Kıskançlık hepimizin hissedebileceği bir duygudur. Ancak bu duyguyu karşımızdaki kişinin kararlarını, davranışlarını kontrol etmek için kullanmak doğru değildir. Bu güvensiz, şiddete eğilimli ve baskıcı bir kişilik yapısına işaret eder. Karşımızdaki kişinin kıskançlık ile bizi kontrol etmesi canımızı yakar. Oysa insan sevdiği birinin canını yakmaz. Bu bakımdan davranışa dökülen kıskançlığın sevgiyle hiçbir ilişkisi yoktur. Sevdiğimiz de olsa birinin yaşamını herhangi bir şekilde kısıtlamak bir şiddet biçimidir.

32. Erkek arkadaşımın şiddete eğilimi olup olmadığını nasıl anlarım?

Ne yazık ki bir erkeğin şiddete eğilimli olup olmadığını kan tahlili yapar gibi kesin ve tartışmasız bir ölçümle anlayamayız. Ancak kimi belirtiler şiddet eğilimine işaret edebilir:

- Genel olarak öfkeli bir tarza sahip olma, dönem dönem öfke patlamaları yaşama, hoşgörüsüzlük
- Olayların ve öfkesinin sorumluluğunu üstlenmeme, hatalarını kabullenmeme, her konuda başkalarını suçlama ve hatalı görme
- Cinsiyetçi bir tavra sahip olma, kadınlar ve erkeklerin nasıl davranması gerektiği konusunda çok kesin yargılarının bulunması
- Genel olarak denetleyici, baskıcı, kısıtlayıcı davranışlar sergileme; gittiğiniz yeri, görüştüğünüz kişiyi, yaşam kararlarınızı kontrol etme arzusu
- İstedığı olmadığında küsme, surat asma, kendini acındırma, suçlu hissetmenizi sağlama, duygu sömürüsü
- Dünyanın onun etrafında dönmesini, doğrudan söylemese bile her zaman onu ve isteklerini sizin isteklerinizin önünde tutmanızı bekleme, bunun olmadığı durumlarda çok sabırsız ve hoşgörüsüz olma

- Fiziksel, duygusal, cinsel sınırlarınıza saygı göstermeme, kabul etmeme, ihlal etme, “yapma” dediğiniz şeyleri bilerek, zorlayarak yapma
- Sizi hazır olmadan, bir an önce evliliğe ikna etmeye çalışma, zorlama
- Kıskançlığını normal gibi sunmaya çalışma
- Arkadaşlıkları, işyeri vb. durumlardaki terslikler için hep başkalarını suçlama

Önsezilerinize güvenin. Ondandır herhangi bir nedenden dolayı korkuyorsanız (bana zarar verir, beni terk eder, aldatır vb.) korkunuzu hafife almayın. Sebepsiz değildir. Karşınızdaki kişiyi iyice tanıyacak zamanı kendinize verin. Bu göstergelerin hepsi değişik şiddet türlerine işaret eder ve en azından birkaç tanesinin bir arada olması ve bunları sistematik bir şekilde o kişinin davranışlarında görmemiz tehlike habercisidir. Hiçbir kötü davranışın çaresi evlenmek ya da birlikte yaşamak değildir.

33. Şiddet uygulayan kişiyi ilişkinin başında tanımam, şiddetten uzak durmam mümkün mü?

Şiddet uygulama potansiyeli olan kişileri tanıyabilirseniz daha ilişkiye başlamadan ya da ilişkinin başında onlardan uzak durmayı deneyebilirsiniz. Şiddet gösterme eğilimindeki kişi istemediğiniz şeyleri yaptıktan sonra çoğu zaman pişman olur ve bir daha yapmayacağını söyler, üstelik bu konuda samimidir. Ancak kendi isteği ile şiddete sebep olan nedenler konusunda uzun süreli bir uğraşa hazır olmadığı sürece şiddetten vazgeçmesi olasılığı yoktur. Bu yüzden kimin şiddete daha yakın olduğunu anlamaya çalışmak, şiddetten uzak durmanın en iyi yoludur. Kadın ve erkeklerin eşit olduğunu düşünmeyen; toplum içinde farklı görevleri olduğunu düşünen erkeklere karşı temkinli olmakta fayda var. Bir erkeğin çocukluğunda gördüğü şiddet, ailesinde kadına şiddet uygulayan bir modelin bulunması şiddet eğilimini artırabilir. Ayrıca sabırsızlık, öfke kontrolünde güçlük çekme şiddet eğilimi habercisi olabilir. Başlangıçta sözde kalan şiddet ilerleyen dönemde fiziksel ve duygusal boyuta taşınabilir.

34. Henüz lise öğrencisiyim. Eski erkek arkadaşım beni aileme ve çevreme rezil etmekle, bekâret kontrolü yapılmasını sağlamakta tehdit ediyor. Bana böyle bir şey yapılabilir mi?

Türk Ceza Kanununda “genital muayene” olarak ifade edilen bekâret kontrolünü hâkim veya savcı kararı olmadan yapanlar ve yaptırnanlar hakkında üç aydan bir

yla kadar hapis cezası öngörölmüştür. Yani yetkili hâkim veya savcı kararı yoksa sizin isteğiniz dışında böyle bir muayenenin yapılması hukuken mümkün değildir ve suçtur. Hâkimin veya savcının böyle bir karar verebilmesi için ise ortada soruşturma veya kovuşturma yapılan bir suçun varlığı gerekir. Eski ceza kanununda böyle bir düzenleme bulunmuyordu. Bu nedenle, kişinin rızası olmadığı halde aile fertleri, okul müdürü, yurt müdürü gibi kimseler bekâret kontrolü yaptırabiliyorlardı. Kadının insan haklarına aykırı olan bu duruma karşı kadın örgütlerinin baskısı sonuç verdi ve 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Yeni Türk Ceza Kanununda yetkili hâkim veya savcı kararı olmadan bekâret kontrolü yapılması suç olarak düzenlendi. Yani 18 yaşın altında bulunuyorsanız ailenizin baskısıyla bekâret testi yapılamaz, ancak mahkeme veya savcılık kararı olmalıdır.

35. Sık sık cinsel içerikli şakalara, küfürlü konuşmalara maruz kalıyorum. Uyarmama rağmen bu durum sürüyor. Bunu cinsel taciz olarak niteleyebilir miyim?

Evet, niteleyebilirsiniz. Cinsel taciz, dolaylı ya da dolaysız sizin isteğiniz dışında cinsel yönden istismar edilmeniz, mağdur olmanızdır. Türk Ceza Kanununun 105. Maddesi'ne göre **cinsel taciz suçu** bir kişinin başkasını fiziksel temas olmaksızın rahatsız etmesidir. Gündelik yaşamda “laf atma”, “sözlü taciz” vb. olarak adlandırılır. Cinsel içerikli şaka veya küfür de buna dahildir.

Cinsel taciz suç olarak tanımlansa da mahkeme sürecini başlatmak her türlü davranış karşısında en kolay ve etkili yöntem olmayabilir. Boğaziçi Üniversitesi'nin web sitesinde (<http://www.boun.edu.tr>) “Tacizden Korunma Kılavuzu” adı ile yayınlanan bir yazıda cinsel taciz, basit, orta ve ağır olmak üzere 3 düzeyde değerlendirilmekte ve karşı karşıya olduğumuz tutumu anlamamızı kolaylaştıran bir yaklaşım sunulmaktadır:²

Basit Taciz: Tehdit unsuru taşımayan, ancak rahatsız edici, istenmeyen hareketlerdir. Laf atmak, cinsel içerikli şakalar, iltifatlar ya da argo sözcükler kullanmak, flört etmek için ısrarcı davranışlar, pornografik materyal ile rahatsız etmek, kişinin cinsel yaşamıyla ilgili sorular sormak veya dedikodu üretmek vb. Bunlardan birini ya da birkaçını yaşamışsanız nedenini belirtip ortamdan uzaklaşabilirsiniz.

2 http://www.boun.edu.tr/tr_TR/Content/Genel/Yonetim/Kurul_ve_KOmisyonlar/Universite_Yasami_Etik_Kurulu/Tacizden_Koruma_ve_Korunma_Kilavuzu

Tartışma çıkabileceğini, tacizin artabileceğini aklınızda tutun! Eğer tacizciden gelecek mesajlar ya da bunu açığa çıkarabilecek notlar varsa mutlaka saklayın ya da kendiniz ayrıntılı not alın.

Orta Düzeyde Taciz: Yukarıdaki söz ve davranışların uyarılara rağmen sürmesi. Bu tür bir tacizle karşı karşıya olduğunuzu düşünüyorsanız resmi ya da resmi olmayan girişimlerde bulunabilirsiniz. Resmi olmayan girişimlere örnek olarak tacizde bulunan kişiye bundan vazgeçmediği takdirde resmi adımlar atacağınızı sözel veya yazılı olarak duyurmak, bu konuda uzman kişi ve kurumlara danışmak, ortak arkadaş, yönetici gibi üçüncü kişileri aracı olarak devreye sokmak sayılabilir. Resmi girişim örnekleri arasında ise işyerinizde ya da okulda yönetici, danışman vb. kişilere doğrudan yazılı şikâyetle bulunmak, kadın örgütlerinden hukuki destek vb. istemek yer alır. Bu yollara başvurduğunuzda bunu yapan kişi ya da kişilerle tartışmanız, tacizin artması mümkündür. Ayrıca çevrenin cinsiyetçi bir bakış açısı ile olumsuz tepki göstermesi de söz konusu olabilir. Tacizciden gelen notları, mesajları saklamayı; olaya ilişkin attığınız adımlara ilişkin ayrıntılı kayıt tutmayı; varsa tanıklardan destek istemeyi unutmayın!

Ağır Taciz: Tehdit unsuru içeren ve kişinin davranışlarını kontrol etmeye yönelik, süreklilik ya da şiddet içeren hareketler (takip etme, tehdit etme, telefonda ya da elektronik ortamda sıklıkla rahatsız etme vb.). Ağır tacizde cinsel içerikli teklife uyulmadığında bedel ödeyeceğiniz ya da bu teklifi kabul etmeniz durumunda hak etmediğiniz kazançlar sağlayacağınız açık açık söylenir ya da ima edilir. Tehdit unsuru içeren ve güvenliğinizi riske atan bu durumu gerekli yerlere korunma amacıyla bildirmeniz gerekir. Bu kurumlar mesleki, akademik kuruluşlar, kadın da(ya)nışma merkezleri ya da polis, savcı vb. olabilir. Kadın da(ya)nışma merkezleri psikolojik ve hukuksal destek almanızı sağlayacaktır. Bu düzeydeki tacizi yok saymak, güvenliğinizi tehlikeye atabilir. Yukarıda sözü edildiği gibi kayıt tutmalı, bu belgeleri mutlaka güvenli bir yerde saklamalısınız.

36. Ailem beni zorla evlendirecek, ne yapabilirim?

Sırf aileniz istediği için istemediğimiz bir evlilik yapmak zorunda değilsiniz. Hayatınıza dair kararlar alma hakkınız var. Türkiye’de zorla evlilikler aynı zamanda çocuk yaşta evlilikler de olabilmektedir. Yaşınız ne olursa olsun zorla evlilik ile ilgili size en yakın karakol veya jandarmaya giderek şikâyetçi olabilirsiniz. 18 yaşına girdiyseniz 6284 sayılı Kanun kapsamında uzaklaştırma kararı alabi-

lirsiniz veya diğer tedbirlerden faydalanabilirsiniz. Eğer 18 yaşın altında iseniz Çocuk Koruma Kanunu kapsamında gerekli tedbirlerin alınmasını karakoldan ya da savcıdan talep edebilirsiniz. Bu Kanuna göre 18 yaşını doldurmamış kişi çocuktur ve zorla evlendirilmesi suçtur.

37. Okumayı çok istiyorum ama beni okutmuyorlar. Ne yapabilirim?

Kimse eğitim hakkından yoksun bırakılamaz. Okulunuza devam etmeniz engelleniyorsa kolluk kuvvetlerine veya aile mahkemesine başvurarak 6284 sayılı Kanun kapsamında tedbir kararı alabilirsiniz. Sizi okulu bırakmanız veya evden çıkmamanız için zorlayan biri varsa bu kişiye karşı uzaklaştırma kararı alabilirsiniz. Güvenliğiniz ile ilgili endişeleriniz varsa sığınağa gitmeyi talep edebilirsiniz. Ailesi tarafından okula gönderilmeyen 18 yaş altında bir çocuk içinse koruyucu tedbirlere başvurulabilir. Çocuk Koruma Kanunu kapsamında okula gönderilmeyen öğrenci hakkında eğitim tedbiri konulabilir. Karakol veya savcılığa başvurarak süreci başlatabilirsiniz.

V. BÖLÜM:

Yasal haklarımız neler?

38. Aile içinde kadına yönelik şiddet suç değil mi?

Kadına yönelik şiddet Türkiye'nin imzaladığı uluslararası sözleşmelere ve ulusal kanunlara göre suçtur. Şiddetin kanuna göre suç olması için evlilik bağına gerek yoktur. Ancak yakın ilişkide olduğu erkek tarafından şiddete maruz kalan kadının polis merkezine başvurduğunda "aile içi olaydır, biz karışamayız" şeklinde yanıt alması mümkün. Bunu söyleyen ve gerekli yasal işlemleri yapmayan memur, görevi ihmal suçunu işlemektedir. Başbakanlık Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü arasında yapılmış olan protokol gereği, gördüğünüz şiddet nedeniyle karakola başvurduğunuzda, polis memurları şikâyetinizi kayda geçirmek dışında yasal haklarınızı, şiddet anında yapabileceğinizi, danışma merkezleri ve sığınak için başvurabileceğiniz adres ve telefon numaralarını içeren bilgileri sizinle paylaşmakla yükümlüdürler. Bir kimseyi kasten yaralamak Türk Ceza Kanununda suç olarak düzenlenmiş olup bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür. (TCK md. 86) Yaralama suçu eşe, çocuklara, kardeşe, babaya, anneye, büyükanneye, büyükbabaya, torunlara yani yakın aile bireylerine karşı işlendiğinde kasten yaralama suçu şikâyete bağlı değildir; kamu davası konusudur. Bu nedenle karakola başvurmanız yeterlidir, ayrıca şikâyetçi olduğunuzu belirtmeniz gerekmez. Kamu davası olduğu için, şikâyetten vazgeçilse bile dava devam etmelidir. Ayrıca kasten yaralama suçu eşe ve yukarıda saydığımız diğer kişilere uygulandığında ceza yarı oranında artırılır. Aile içinde şiddete maruz kalan pek çok kadın, eşinin veya aile büyüklerinin baskısı nedeniyle yasal yollara başvurmaktan kaçınır. Böylece yaşanan şiddet hasıraltı edilir ve sürer gider. Bu bakımdan aile içi şiddet yaşandığında yasal soruşturmanın başlatılabilmesi için mağdurun şikâyetinin gerekmemesi önemlidir. Öte yandan yaralanmanız sonucunda basit tıbbi tedavi gerekiyorsa ancak şikâyetiniz üzerine dava açılabilir ve dava şikâyetçi olduğunuz müddetçe sürer.

39. Suç duyurusunda bulunmak dışında kendimi korumak için başka hangi yollara başvurabilirim?

2012 yılında çıkan 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun gereğince karakollar, Cumhuriyet Başsavcılıkları, Aile Mahkemeleri şiddet uygulayan kişinin evden uzaklaştırılması ve yaklaşmaması başta olmak üzere şiddeti engellemek ve şiddete maruz kalanı korumak için çok çeşitli kararlar verebilir.³ Kararların ihlal edilmesi halinde de zorlama hapsi uygulanabilir.

40. Kocam istemediğim halde benimle cinsel ilişki kurmaya çalışıyor. Zor kullanıyor. Tecavüze uğradığımı bile düşünüyorum. Kocam olduğu için buna katlanmalı mıyım?

Hayır. Karşınızdaki kişi her kim olursa olsun -kocanız bile olsa- sizi istemediğiniz bir şeye zorlama hakkı yoktur. Eşiniz istediği için cinsel ilişkiyi kabul etmek durumunda değilsiniz, cinsel ilişki bir görev değildir. İki kişinin de bundan keyif almadığı koşullarda cinsel ilişkiye zorlanmak, bunu yapan kişi eşiniz veya birlikte yaşadığınız kişi bile olsa tecavüz anlamına gelir ve tecavüz hukuksal açıdan ceza gerektiren bir suçtur, insanın kişilik haklarının ihlalidir. Tecavüzün eşiniz tarafından uygulanıyor olması suçu hafifletmez. 1 Haziran 2005 yılında yürürlüğe giren Türk Ceza Kanunu evlilik içi tecavüzü suç olarak düzenlemiştir. Rızası olmadığı halde eşiyle zorla cinsel ilişkiye giren kişi şikâyet halinde cezalandırılır. (TCK md. 102/2) Aynı zamanda cinsel şiddet sebebiyle eşinizin evden uzaklaştırılmasına karar verilebilir.

41. Şiddet gördüğümde nereye başvurmalıyım?

Şiddet yaşadığınızda bulunduğunuz yere en yakın polis merkezine veya jandarmaya başvurarak ya da “155 Polis”i arayarak yaşadığınız olayla ilgili tutanak tutturmalısınız. Ayrıca muayenenizin yapılabilmesi için bir sağlık kuruluşuna sevkiniz gerekir. Vücudunuzdaki izler kaybolmadan muayene olmak önem taşır. Bu nedenle tutanak yazılmadan önce hastaneye sevkinizin yapılması konusunda ısrarcı olun. Polis tarafından tutanak hazırlanırken yaşadığınız olayı ayrıntılı bir şekilde anlatın, yazılan tutanağı okumadan asla imzalamayın. Eğer anlatımlarınız polis tarafından tutanağa farklı veya eksik geçirilmişse düzeltilmesini isteyin ve ondan sonra imza atın. Tutanağın polis memuru tarafından imzalı bir örneğini

3 Bahsedilen kanunda geçen önleyici ve koruyucu hükümlerden diğer cevaplarda bahsedeceğiz. Diğer hükümlere şurada göz gezdirebilirsiniz: <https://morcati.org.tr/siddet-uygulayani-evden-uzaklastirabilirsiniz/>

mutlaka kendiniz için alın. Karakol yerine bir dilekçeyle doğrudan Cumhuriyet Savcılığı'na başvurmak da mümkündür. Ayrıca şiddet uygulayan kişi eşiniz veya başka bir aile ferdiyse evden uzaklaştırılması için yine bir dilekçe ile Aile Mahkemesi'ne başvurabilirsiniz. Esasında durumu öğrenen Cumhuriyet Savcısı'nın gerekli tedbirlerin alınması için kendiliğinden Aile Mahkemesi'ne başvurması gerekir.

İlk önce hastaneye gittiyseniz şikâyetinizi hastane polisine iletmeniz mümkündür. Hastaneye gitmeyi düşünmüyorsanız ve vücudunuzda iz varsa en azından bunları fotoğraflamaya çalışın, çünkü bunlar gelecekte herhangi bir hukuki yola başvurmak istediğinizde delil sayılacaktır.

Bir sığınağa gitmek istiyorsanız 6284 sayılı Kanun ve protokoller gereği günün herhangi bir saatinde başvurduğunuz polis veya jandarma merkezi, sığınak talebinizi belirtmeniz durumunda sizi ve varsa çocuklarınızı ilk adım merkezi olarak adlandırılan sığınaklara yerleştirmekle yükümlüdür. Eğer bulunduğunuz yerde sığınak yoksa veya sığınakta yer olmadığı söyleniyorsa sizi güvenli bir yere yerleştirip can güvenliğinizin sağlanması gerekmektedir. İki hafta içinde ilk adım merkezinden kalacağınız sığınağa yönlendirilirsiniz. Aynı şekilde bulunduğunuz yerdeki kaymakamlık da sizi ve çocuklarınızı koruma altına almak ve sığınağa yerleştirmekle yükümlüdür. Bağlı bulunduğunuz ildeki Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi'ne; Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne ya da 6284 sayılı Kanun gereğince kaymakamlığa da başvurarak yaşadıklarınızı anlatıp sığınak talebinizi dile getirebilirsiniz. Bazı belediyelerin de sığınağı vardır. Ayrıca bulunduğunuz yerdeki kadın da(ya)nışma merkezlerini arayabilir, buralardan hem kendiniz hem de çocuğunuz için destek alabilirsiniz. Birçok merkez hukuksal ve psikolojik destek verebilmektedir. Aynı zamanda yapacağınız görüşme sizi güçlendirir. Yalnız olmadığınızı fark edip alabileceğiniz desteklerle ilgili ayrıntılı bilgi edinebilirsiniz.

Hukuki süreci bir avukatla takip etmeniz daha iyi olacaktır. Hem kendinizi yalnız hissetmezsiniz hem de işlemlerin usulüne uygun ve eksiksiz yapılması sağlanır. Eğer avukat ücretini karşılayacak maddi geliriniz yoksa size en yakın barodan adli yardım kapsamında ücretsiz bir avukat atanmasını isteyebilirsiniz. Barolar adli yardım kapsamında size ücretsiz avukat temin edebilmektedir. Adli yardımdan yararlanmak için bazı barolar nüfus cüzdanı, muhtardan alınacak ikametgâh ve fakirlik belgesi isteyebilir.

42. Sigortalı çalıştığım ve oturduğumuz evin tapusu benim üzerime olduğu için fakirlik belgesi alamıyorum. Adli yardımdan yararlanamaz mıyım?

Yararlanabilirsiniz. Bu durumda baroya başvurarak ekonomik koşullarınızın gerçekteki durumunu ayrıntılı bir şekilde dile getirip size ücretsiz avukat atanmasını sağlamanız gerekir. Asgari ücretle çalışıyor olsanız ya da oturduğunuz ev sizin üzerinize kayıtlı olsa dahi baro tarafından atama yapılmaktadır. Baronun sadece fakirlik belgesi nedeniyle size avukat ataması yapmaması İstanbul Sözleşmesi'ne göre kabul edilemez. Fakat Sözleşme'nin bu maddesini Türkiye'deki her baro uygulamıyor. Bu talebinizin başvurduğunuz baro tarafından reddedilmesi halinde İdare Mahkemesi'ne giderek karara itiraz edebilirsiniz.

43. Dün şiddet yaşadım. Hastaneye gitmeye korktum. Aynı nedenle şikâyet de edemiyorum. Eşimi şikâyet etmeden sağlık raporu alabilir miyim?

Eğer şikâyetçi olmak istemiyorsanız bunu hekiminizle paylaşabilir ve vücudunuzdaki izleri gösteren bir rapor düzenlemesini isteyebilirsiniz. Hekimler hasta sırrı saklamakla yükümlüdürler ancak şiddet aynı zamanda adli bir durum olduğundan muayenenizi yapan hekim şikâyetçi olmadığınız takdirde adli muayene raporu düzenlemeyi kabul etmeyebilir. Böyle bir durumda, başka sebepler göstererek (düşme, çarpma vb.) en azından şiddet sebebiyle meydana gelen yaralanmaların kayıt altına alınmasını sağlayabilirsiniz. Ayrıca bedeninizdeki darp izlerini fotoğraf çekerek belgelemeniz oldukça yararlıdır. İleride şikâyetçi olmak istediğinizde veya boşanma davasında bu fotoğrafları delil olarak kullanabilirsiniz. Ancak fotoğrafların size ait olduğunun şüpheye yer bırakmaması için yüzünüzün de gözüktüğü bir şekilde darp izlerini çekmeniz önemlidir. Ayrıca fotoğrafların ve üzerinde tarihinin belirlenebilmesi için fotoğrafları e-posta veya çeşitli uygulamalar aracılığıyla bir güvendiğiniz yakınınıza gönderebilirsiniz. Bu paylaştığınız kişi aynı zamanda tanık haline gelecektir. Eğer imkanınız olursa bu fotoğrafların tarihini noter aracılığıyla resmi olarak onaylatabilirsiniz. Bunun dışında bir kadın da(ya)nışma merkezine başvurup danışmanla konuşabilir ve sizin durumunuzu gizlilik içinde raporlamalarını isteyebilirsiniz. Bu raporu dava açmak istediğinizde kullanabilirsiniz.

44. Kadına yönelik şiddet madem bu kadar yaygın, devlet hangi önlemleri alıyor?

Kadına yönelik şiddeti önlemek konusunda gerek yasalarda, gerekse uygulamada bazı adımlar atılmış olmasına karşın şiddetin arttığına ilişkin ciddi rakamlar bulunmakta.

Sorunun kaynağını doğru tespit edip ona uygun olarak bütüncül önlemler geliştirmeksizin çözüme ulaşmak mümkün değildir. Ancak devletin bu konudaki yükümlülüklerini yerine getirmekte çekimser davrandığını gözlemliyoruz. Nitekim 8 Mart 2012’de yürürlüğe giren Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanununun hazırlanma süreci bunun bir örneği oldu. Kadın örgütleri yasanın hazırlanması sürecine aktif şekilde katıldılar. Yasalarda olumlu düzenlemeler yapılmasına rağmen “aileyi koruyan”, yani kadının geleneksel yükümlülüklerinin sürmesini öngören, kadını birey olarak görmeyen politikalar üretilmeye devam ediyor. Şiddeti doğuran yapısal eşitsizlikleri ortadan kaldırmaya yönelik çok az adım atıldığını, sığınak sayısının uluslararası standartların ve kanunun çok gerisinde bulunduğunu, sığınaklarda kadınların şiddetten uzak bir yaşam kurmaya dönük güçlendirilmesinin ihmal edildiğini, yasaların uygulanabilmesi için gerekli bütçelerin ayrılmadığını görüyoruz.

Mor Çatı ve kadın örgütlenmeleri devletin kadına yönelik şiddetle mücadele politikalarının kadın ve erkek arasındaki eşitsizlikleri ortadan kaldırmaya yönelik düzenlemeleri de içermesi gerektiğini vurguluyorlar. Nitekim Türkiye’nin de imza attığı CEDAW (Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi), İstanbul Sözleşmesi gibi uluslararası sözleşmeler kadına yönelik şiddetle mücadelenin toplumsal cinsiyet eşitsizliğini merkeze alarak bütüncül yaklaşımlar gerektirdiğine işaret ediyor.

45. CEDAW (Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi) ve İstanbul Sözleşmesi nedir?

“İnsan hakları” kavramının hukuki düzeyde kabulünün ve uluslararası metinlere yerleştirilmesinin tarihi çok eskiye dayanır. Ancak 1970’li yıllara gelene kadar kadınların yalnızca kadın oldukları için karşılaştıkları riskler, insan hakları ihlali olarak düşünülmezdi. Örneğin bireyleri şiddetten koruyan normlar oluşturulurken kadınları en yaygın şekilde etkileyen ev içi şiddet göz önüne alınmamıştı. Kadınların, yaşam ve vücut bütünlüğü gibi bazı temel insan hakları birçok toplumda açıkça ve sistematik olarak ihlal edilmesine karşın bu konular uluslararası hukuk metinlerinde ve insan hakları söyleminde göz ardı ediliyordu. Bugün ise dünyanın birçok yerinde kadınlara yönelik süren bir dizi ayrımcı ve kabul edilemez uygulamanın varlığı yadsınmamakta, bu uygulamalar insan hakları ihlali olarak görülmektedir.

Bu genel çerçeve içinde Birleşmiş Milletler'in kısaca CEDAW denilen Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin özel bir önemi vardır. CEDAW, 1979'da kabul edilen ve Birleşmiş Milletler bünyesinde yer alan yedi temel insan hakları sözleşmesinden biridir. Kadına yönelik yapısal ve kişisel şiddetle mücadelede anahtar bir belge olan CEDAW, bildiri ve önergelerden farklı olarak, sözleşmeyi onaylayan ve imzalayan bütün ülkeler için bağlayıcıdır ve uygulanmak zorundadır.

Diğer belgelerden farklı olarak CEDAW'ın çıkış noktası eşitlik değil, ayrımcılığın yok edilmesidir. Sözleşme, soyut bir eşitlik anlayışından değil de toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılığın zaten var olmasından yola çıkar. Kadınlar açısından kabul edilemez nitelikte bulunan olumsuzlukların acilen düzeltilmesi için geçici, süreli, etkin ve amaca yönelik önlemler almayı zorunlu kılar. Ayrıca haklar kavramını geniş tanımlanır. Sadece siyasi haklardan, vatandaşlık haklarından değil, ekonomik, sosyal, kültürel haklardan söz eder. CEDAW'da bütün bunlar hem kamu hem özel alan bağlamında göz önüne alınır.

CEDAW Komitesi'nin 12 ve 19 numaralı genel tavsiyeleri, taraf devletlere “ev içi şiddet, tecavüz, cinsel saldırı ve diğer toplumsal cinsiyete bağlı şiddet biçimlerinin mağdurlarına yeterli koruyucu ve destek hizmetleri sağlama” yükümlülüğü verir. Komite 2017 yılında, “Kadınlara Yönelik Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet” konulu 35 No'lu Genel Tavsiye'yi kabul etmiştir. 35 No'lu Genel Tavsiye'nin en çarpıcı yönlerinden biri, kadınlara yönelik şiddetin bazı durumlarda işkence kabul edilmesidir. Tavsiyenin 16. maddesinde “Kadına karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, tecavüz, aile içi şiddet veya zararlı uygulamalar da dahil olmak üzere belirli durumlarda işkence veya zalimane, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele ile eşdeğerdir.” denmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti 1986 yılından bu yana CEDAW'a taraftır. 2000 yılında bazı fıkralara konan çekinceler kaldırılmış, Ekim 2002'de de CEDAW İhtiyari Protokolü TBMM'de onaylanmıştır. İhtiyari Protokol, ayrımcılığa uğrayan kadınlara iç hukuk yolları tüketildikten sonra BM CEDAW Komitesi'ne doğrudan şikâyetle bulunma hakkı getirmektedir.

Ayrıca Türkiye ile birlikte halihazırda 34 ülkenin taraf, 45 ülkenin imzacı olduğu Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye

Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi) 1 Ağustos 2014 tarihi itibarıyla yürürlüğe girdi. İstanbul Sözleşmesi cinsiyet, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli tüm ayrımcılık biçimlerine karşı mücadele edilmesi, erkek şiddetinin önlenmesi, şiddete karşı tedbir alınması, şiddete maruz kalan kadınların zararlarının tazmin edilmesi ve şiddet uygulayan kişilerin şiddet eylemi ile orantılı cezalar ile cezalandırılması konusunda taraf devletlere pek çok yükümlülük getiriyor. Bu Sözleşme'de doğrudan kişisel başvuru hakkı bulunmamasına rağmen yerel mahkemelerde Sözleşme'nin hükümlerine atıflar yapılarak bu hükümlerin iç hukuk kuralı olarak kabulü ile olayınıza uygulanmasını isteyebilirsiniz. Ayrıca Sözleşme'ye imza atan ülkelerin uygulamaları bir uzmanlar grubu (GREVIO) tarafından değerlendirilmektedir. GREVIO'nun ilk incelediği ülkelerden biri de Türkiye olmuştur ve Türkiye'nin kadına karşı şiddetin önlenmesi ile ilgili atması gereken adımları belirten GREVIO Raporu Ekim 2018'de yayınlanmıştır.⁴

Sözleşme bugüne kadar kadına karşı şiddete, ev içi şiddete ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddete ilişkin en kapsamlı tanımlamaları yaparak Sözleşme'nin güvence altına aldığı hakların yerine getirilmesi bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmayacağını düzenlemiştir. Kadına yönelik şiddet, ayrımcılığın bir biçimi olarak fiziksel, cinsel, psikolojik olarak ıstırap verebilecek her türlü eylem, bu eylemler ile tehdit etme, zorlama ve keyfi olarak özgürlüğünden alıkoyma olarak tanımlanırken ev içi şiddet, ev içinde veya hanede, aynı evde yaşıyor olma, eski veya şimdiki eşler ya da partnerler arasında olup olmamasına bakılmaksızın her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik, ekonomik şiddet ile ısrarlı takibi kapsar. Sözleşme toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti, kadınlara kadın oldukları için uygulanan ve kadınları orantısız biçimde etkileyen şiddet biçimi olarak ifade etmiştir.

İnsan hakları alanında var olan uluslararası sözleşmeler bireylerin insan olmaktan gelen temel haklarını tanıyıp ve bunun dünya üzerinde her yerde geçerli olduğunu savunur. Bu sözleşmeler vasıtasıyla birçok ülkede var olan insan haklarına aykırı uygulamanın önüne geçmek amaçlanır. Ancak her türlü sözleşme tarafların rıza vermesiyle, yani sözleşmeye imza atmasıyla geçerli olur. Türkiye bu iki sözleşmeyi imzalayarak kadınları ve çocukları erkek şiddetinden korumaya dair yükümlülük almayı seçmiştir. Bu nedenle sözleşmeler gereğince yazılan karşılıklı raporlar dışarıdan gelen bir baskı unsuru değil, insan haklarının kullanılabilmesi için gerekli araçlardır ve devletlerin vatandaşlarına karşı sorumluluğudur.

4 <https://ailevecalisma.gov.tr/media/3825/grevio-rapor-turkce-5bd99d7dbb799.pdf>

46. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve bu bakanlığa bağlı Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) şiddete uğrayan kadınlar için neler yapıyor?

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun yürürlüğe girmesi ile her ilde şiddete maruz kalan kadınların başvurabileceği Şiddet Önleme İzleme Merkezi olması planlandı. Bakanlığın internet sitesine göre 2020 Ocak ayı itibarıyla her ilde ŞÖNİM bulunmaktadır.⁵ ŞÖNİM'ler 6284 sayılı Kanun ve ilgili yönetmeliklerde tanımlanan destekleri verebilmektedir:

- Şiddete uğruyorsanız veya uğrama tehlikesi altındaysanız kendiniz ve çocuklarınız için hukuki, psiko-sosyal, ekonomik destekler almak; geçici maddi yardım, sağlık hizmetlerinden yararlanmak; meslek edinme, iş bulma ve benzeri konularda rehberlik ve danışmanlık hizmeti almak için ŞÖNİM'e başvurabilirsiniz. Bu hizmetlerin ŞÖNİM'de sağlanmadığı durumda ilgili kurumlara yönlendirme talep edebilirsiniz.
- Şiddet uygulayanın uzaklaştırılmasını ve kendiniz ve çocuklarınız için koruma ve diğer tedbir kararlarının çıkartılmasını talep edebilirsiniz.
- Gerekğinde siz ve çocuklarınız için Sosyal İnceleme Raporu yazılmasını talep edebilirsiniz.
- Koruma kararınız olduğu takdirde çocuklarınız için ücretsiz kreş imkânı sağlanmasını talep edebilirsiniz.
- Sığınağa gitmeyi talep edebilirsiniz.

Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik "Şiddete uğrayan ya da uğrama tehlikesi bulunan bütün kadınlar ve beraberindeki çocukları hiçbir ayırım yapılmadan konukevine kabul edilir." demektedir, ancak Bakanlığın sığınaklarından yararlanabilmek için bazı şartlar aranmaktadır:

- Sığınağa kabul edilmeniz için 18 yaşından büyük, 60 yaşından küçük olmanız gerekir.
- Türkiye vatandaşı değilseniz devlet sığınaklarında kalabilmek için geçici Türkiye Cumhuriyeti kimlik numaranızın olması gerekir.
- Oğlan çocukları, 12 yaşından küçük ise anneleriyle birlikte sığınaklara gidebilirler. Ancak 12 yaş üstü oğlan çocukları devlet sığınaklarına kabul edilme-

5 <https://www.ailevecalisma.gov.tr/tr-tr/iletisim/bakanlik-iletisim-bilgileri/bagli-ilgili-ve-ozel-kuruluslar1/sonim/>

mektedir. Çocuğunuzu bırakabileceğiniz güvenli bir yer yoksa çocuğunuz bakanlığa bağlı, çocuklara hizmet veren kurumlarda koruma altına alınabilir. Bu süre içerisinde çocuğunuzla telefonla veya yüz yüze iletişim kurabilirsiniz. Esasında 6284 sayılı Kanuna göre bu durumda çocuklarınızla birlikte size bir ev tahsis edilebilir ve o evde kalırken sizinle sığınak çalışmasının yürütülmesi mümkündür. Ancak uygulamada buna çok rastlanmamaktadır. Kız çocuklarınızsa yaşına bakılmaksızın sizinle birlikte sığınağa kabul edilir.

- Alkol veya madde bağımlılığınız varsa, sığınağa kabul edilmeden önce bu konuda tedaviye başlamanız ve devam etmeniz istenir.
- Psikiyatrik tedavi gerektiren bir rahatsızlığınız varsa sığınağa kabul edilmenden önce bir uzmandan toplu yerde kalabileceğinize ilişkin rapor almanız istenebilir.
- Sığınak desteği almanız için şiddet uygulayanla evli olmanız gerekmez.
- Sığınağa giderken boşanmamış olsanız da kesinlikle çocuklarınızı yanınıza alma hakkınız vardır.
- Bedensel engelinizin olması yasal olarak sığınak desteği almanıza engel değildir. Fakat sığınaklar engelli kadınların ihtiyaçları da gözetilerek yapılmadığı için engelli kadınlar sığınaklardan destek almakta zorlanabilir. Bu durumda kaldığınız sığınakın ilgili kurumlarla işbirliği yaparak sizi desteklemesi gerekmektedir.

Kadın örgütleri, özellikle Kadın Sığınakları ve Da(ya)nışma Merkezleri Kurultayları aracılığıyla, daha çok kadın ve çocuğun ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için Bakanlıktan çok daha fazla bütçe ayırmasını, personel sayısının artırılmasını, kadına yönelik şiddet konusunda donanımlı, çalışmasının temeline kadınları ve çocukları güçlendirmeyi koyan personelin istihdam edilmesini ve sivil toplumla işbirliğine açık olmasını talep etmektedir.

47. Boşanmak istiyorum, ancak kocam evi terk ettiğim için çocukların velayetinin bana verilmeyeceğini söylüyor. Bu doğru mu?

Mahkeme velayet konusunu değerlendirirken yalnızca çocuğun menfaatinin göz önünde bulundurulur. Yani çocuğun fikren ve ruhen sağlıklı bir birey olarak yetişebilmesi için kimin velayeti altında bulunması daha uygun olursa velayeti ona verir. Ayrıca Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi ile Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi gereğince mahkeme, durumu idrak edebilecek ve görüşlerini ifade edebilecek yaşta olan çocukların velayet konusun-

daki görüşünü almak zorundadır. Bu durumda sizin davada yapmanız gereken evi haklı bir nedenle terk etmek zorunda kaldığınızı (şiddet, baskı, geçimsizlik vb), çocuklarınızın sizin için ne denli önemli olduğunu ve çocuklarınızın geleceği için babasının değil sizin yanınızda yetişmesinin gerekli olduğunu şahit ve varsa diğer delillere dayanarak ispat etmektir. Mahkeme çocuklarla birlikte anne-babayı kendi bünyelerindeki uzmana yönlendirerek velayetin kime verilmesi gerektiğine ilişkin rapor hazırlatacaktır. Ayrıca yedi yaşına kadar çocukların anne bakım ve şefkatine muhtaç durumda olduklarına hükmedilerek velayetleri genel olarak anneye veriliyor. Ancak bu mutlak bir kural değil. Annenin çocuklarını ihmal etmesi veya toplumca tasvip edilmeyen bir hayat sürmesi gibi gerekçelerle küçük yaştaki çocuğun velayeti babaya da verilebilir.

Ayrıca kız çocuklarının velayetinin anneye, erkek çocuklarının babaya verildiği iddiası da doğru değildir. Kardeşlerin birlikte büyümesi çocuklar açısından daha sağlıklı olduğundan genelde çocuklar birbirinden ayrılmamaktadır.

48. Eşimin bana boşanmadan nafaka ödemesini sağlayabilir miyim?

Eşinizin size nafaka ödemesi için boşanmanız gerekmiyor. Eşler evlilik birliği devam ederken güçleri oranında birbirlerine bakmakla yükümlüdür. Eğer eşinizle birlikte yaşıyorsanız ve eşiniz maddi katkıda bulunmuyorsa nafaka davası açabilir, geçmiş bir yıl ve gelecek yıllar için nafakaya hükmedilmesini sağlayabilirsiniz. Ayrı yaşayan fakat boşanmamış eşler de birbirlerinden nafaka talep edebilirler. Mahkeme her iki tarafın ekonomik durumunu ve eve sunduğu katkıyı inceledikten sonra bir karar verecektir. Medeni Kanununun 196. maddesinde ev işlerini gören, çocuklara bakan ve diğer eşin işinde karşılıksız çalışan eşin de aileye ekonomik katkıda bulunduğu kabul edilmiştir. Nafaka miktarının belirlenmesinde bu durum göz önünde bulundurulacaktır. Serbest meslek mensubu kimseler çoğu zaman gelirlerini kazandıklarından çok daha az gösterebilmektedir. Böyle bir durum söz konusu olursa eşinizin gerçek maddi durumunu kanıtlamak için kredi kartları, banka kayıtları ve tanık beyanları gibi delillere dayanmak durumunda kalabilirsiniz. Ayrıca kişinin sosyal medyada mal varlığını gösterecek nitelikteki paylaşımları (kullandığı araba, tatil fotoğrafları, yemek yediği mekanlar, üzerinde taşıdığı takılar vb.) kanıt olarak kullanılabilir.

49. Ben çalışıyorum, çocuklarım için (eski) eşimden nafaka alabilir miyim?

Evet alabilirsiniz. Her koşulda, (eski) eşinizden çok daha fazla para kazanıyor ol-

sanız bile, eşinizin müşterek çocukların bakımı ve ihtiyaçları için iştirak nafakası vermesi şarttır.

50. 2003 yılında bir ev satın aldık ancak ev eşimin üzerine. Boşanırsam ortak yaşadığımız evden vazgeçmem gerekir mi?

1 Ocak 2002 tarihinden sonra edinilen mallar “Edinilmiş Mallara Katılım Rejimi”ne tâbidir. Evlilik birliği içinde edinilen malvarlığının tasfiyesinin yapılabilmesi için boşanma davasının yanı sıra malvarlığının tasfiyesine ilişkin davanın açılması gerekir. Öncelikle boşanmanın koşulları incelenecektir. Eğer boşanmanıza karar verilirse bundan sonra edinilmiş malvarlığının tasfiyesi aşamasına geçilecektir. Yani evlilik birliği içinde edinilen malların paylaşımı gündeme gelecektir. Tasfiye yapılırken ailenin evlilik süresince karşılığını vererek edinmiş oldukları malların envanteri çıkarılır, malların boşanma davası açıldığı tarihteki rayiç değerleri hesaplanır. Tasfiye sonucunda borçlu çıkan eş, alacaklı çıkan eşe ödeme yapar. Dolayısıyla birlikte satın aldığınız evin mülkiyeti eşinizin üzerinde kalsa bile; (eğer eşinizin bu evin alınması sırasında evlilik öncesinden getirdiği ya da evlilik sırasındaki kişisel mallarından yaptığı bir katkı varsa, bu düşüldükten sonra) bu evin rayiç değerinin yarısı sizin sayılacak ve tüm tasfiye yapıldıktan sonra eğer alacaklı çıkarsanız eşiniz size borcunu ödemek zorunda kalacaktır.

1 Ocak 2002 tarihinden önce edinilen mallar ise “Mal Ayrılığı Rejimi”ne (eski mal rejimi) tâbidir. Yani tapuda kimin üzerine kayıtlıysa mal ona aittir. Ancak diğer eşin de evin alınmasına parasal katkısı olmuşsa bu iddiasını ispat ederek paranın tahsilini talep edebilir. Eğer boşanma davasıyla birlikte tazminat ve mal paylaşımı talepleriniz varsa dava sırasında taşınmazların devrinin önüne geçmek için mahkemeden tedbir talep etmeyi unutmayın.

51. Eşimin mallarını kaçırmaması için ne yapabilirim?

Boşanmaya kararlı olan kocanın, sırf nafaka ya da tazminat ödemekten kaçmak için mallarını başkasına devretmesi oldukça sık rastlanan bir durumdur. Böyle bir durumda boşanma davası sonucunda tazminat bile alsanız ortada kocaya ait herhangi bir mal olmayacağından alacaklarınızı tahsil edemeyebilirsiniz. Bu durumdan kaçınmak için boşanma davasında, dava dilekçesiyle birlikte mutlaka kocanıza ait mal ve banka hesaplarının dökümünü vererek bunlar üzerine tedbir konulmasını talep etmelisiniz. Ancak son zamanlarda boşanma davasında mal varlığı üzerine tedbir konulması talepleri mahkemelerce kabul görmemekte, yal-

nızca malvarlığının tasfiyesi davalarında dava konusunu oluşturan mal varlığının üzerine tedbir konulmaktadır.

Eşinizin mallar üzerindeki tasarruf yetkilerinin sınırlanması sadece boşanma gündeme geldiğinde talep edebileceğiniz bir hak değildir. Yasa, ailenin ekonomik varlığının korunmasını, buna yönelik bir tehlikenin söz konusu olmasını ya da kocanın evlilik birliğinden doğan mali yükümlülüklerini yerine getirmemesini göz önüne alır. Mesela kocanız kumar oynuyor ve eve karşı sorumluluklarını yerine getirmiyorsa Aile Mahkemesine başvurarak Medeni Kanunun 199. maddesi uyarınca kocanızın mallar üzerindeki tasarruflarını ancak sizin rızanızla yapabilmesini talep edebilirsiniz.

52. Eşim mallarını elinden çıkarmış. Hakkımı alabilmek için ne yapabilirim?

Evlilik içinde, yani evlilik sırasında edinilen mal varlıklarının eşler arasında eşit paylaşılması demek olan Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi gereğince eşlerin mallarından yararlanma ve tasarruf etme, borç altına girme haklarında ana ilke “iyi niyetli olmak”tır. Kötü niyetli bir mal kaçırma (satış, devir, bağış vb.) olayını Medeni Kanunun 229. maddesi yasaklamaktadır. Bu maddeye göre, “Eşlerden birinin mal rejiminin sona ermesinden önceki bir yıl içinde diğer eşin rızası olmadan, olağan hediyeler dışında yaptığı karşılıksız kazandırmalar” ve “Bir eşin mal rejiminin devamı süresince diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yaptığı devirler” iptal ettirilebilir. Alacaklı eş yapılan bu devirlerin kendisinden mal kaçırmak amacıyla, kötü niyetli ve kasıtlı olarak yapıldığını ve bu sebeple danişıklı olduğunu iddia ve ispat ederek kendi payını alabilir.

53. Aile konutu şerhi ne demektir?

Tarafların evlilik birliği devam ederken birlikte yaşadıkları konuta “aile konutu” denilmektedir. Medeni Kanuna göre aile konutu kaydının yapılması halinde eşlerden biri diğer eşin açık rızası bulunmadıkça aile konutunu satamaz, kira sözleşmesini feshedemez, aile konutunu devredemez veya aile konutu üzerindeki haklarını sınırlayamaz.

Aile konutu eşlerden birinin üzerine kayıtlı olabilir. Bu durumda örneğin aile konutunun sahibi olmayan kadın tapu kaydına aile konutu şerhi koydurabilir. Bunun için doğrudan Tapu Müdürlüklerine başvurmak gerekmektedir. Gerekli belgelerle başvurulması halinde Tapu Müdürlüğü başvuruyu derhal değerlendirir

ve aile konutu olarak kullanılan dairenin üzerine aile konutu şerhinin işlenmesi- ne karar verir. Bu işlem hiçbir harca tabi değildir. Aile konutu şerhi konulabilmesi için istenen belgeler şunlardır:

- Muhtardan alınacak ikametgâh belgesi
- Nüfus cüzdanı, pasaport vb. (Bazı tapu müdürlükleri evlilik cüzdanı da istemektedir.)
- Nüfus müdürlüğünden alınacak nüfus kayıt örneği

54. Boşandığım eşim mahkeme tarafından belirlenen nafakayı çok uzun bir süredir ödemiyor. Ne yapabilirim?

Eski eşinizin mahkemenin kararına rağmen nafakayı ödememesi durumunda icra yoluyla borcun ödenmesini talep edebilirsiniz. Yapmanız gereken mahkeme kararının bir suretini en yakın icra müdürlüğüne götürerek geçmişteki ödenmeyen ve gelecek nafakaların icra kanalı ile eski eşinizden talep edilmesini sağlamaktır. Bu şekilde yaptığınız başvuru sayesinde tekrar tekrar icra takibi yapmak zorunda kalmazsınız ve böylece her seferinde masraf ödemezsiniz. Başvurunuz sonucunda icra müdürlüğünde bir icra dosyası açılacak, bu dosyadan eski eşinize bir tebligat çıkarılarak oluşmuş borçların ödenmesi talep edilecektir. Eğer tebligat adresinden ulaşılamıyor ise ilgili emniyet müdürlüğüne yazı yazılarak zabıta araştırmasına gidilir ve eski eşinizin adresi tespit edilmeye çalışılır. Adres tespit edilemediğinde Tebligat Kanunu 21. madde gereğince eski eşinizin nüfusta belirtilen adresine tebligat yapılır ve bu tebligat geçerlidir. Takibin kesinleşmesiyle birlikte borç icraen tahsil edilmeye çalışılır. Maaşına, arabasına ve evine haciz konulması, bilinen adreslerine gidilerek eşyalarının hacedilmesi mümkündür. Bankalara yazı yazılarak varsa hesapları üzerine haciz de konulabilir. Bütün bunlara rağmen borç ödenmiyorsa yapacağınız şikayet üzerine borçlu hakkında hapis cezası verilecektir. Mahkemelerin ara karar ile verdikleri tedbir nafakalarının ödenmemesi de suçtur.

55. Hamileyim, kürtaj olmak istiyorum?

2827 numaralı Nüfus Planlaması Hakkında Kanuna göre 10. haftanın sonuna kadar istemediğiniz gebeliği sonlandırmak hakkınız. Aile Planlaması Polikliniği olan devlet hastanelerinde ücretsiz olarak kürtaj olabilirsiniz. Evliyseniz kocanızın izni istenecektir. Fakat uygulamada bazı hastanelerde koca izni aranmaksızın kürtaj işlemi yapılır. Evli değilseniz ve yetişkinseniz herhangi birinin iznine ihtiyacınız yok.

56. 13 haftalık hamileyim. Kürtaj olabilir miyim?

Gebelik süresi 10 haftayı geçtikten sonra kürtaj yapılabilmesi için tıbbi bir zorunluluk olması ve bunun tıbbi verilerle kanıtlanması gerekir. Bu koşul yerine gelmemişse rızaya dayalı olsa bile 10 haftayı geçmiş bir gebeliği sonlandıran kişi ve buna rıza gösteren kadın hakkında hapis cezası öngörülmüştür. Dolayısıyla yasal kürtaj süresini ne yazık ki geçirmişsiniz. Böyle bir durumda, hastaneye başvurarak gerekli tetkikleri yaptırmalısınız. Gebeliğin sonlandırılması için tıbbi zorunluluk bulunduğu tespit edilirse kürtaj olabilirsiniz. Ayrıca Ceza Kanununun 99. maddesi uyarınca kadın mağdur olduğu bir suç yani tecavüz dolayısıyla gebe kalmış ise kürtaj süresi 20 haftadır.

57. Çocuğumun babası beni kandırdı. Evlenmediği gibi ortada bıraktı. Haklarım neler?

Babası çocuğunuzu nüfusuna kaydettirmiyorsa babalık davası açabilirsiniz. Dava babaya, baba ölmüşse mirasçılara karşı da açılabilir. Bu davada babalığa hükmedilmesinin yanı sıra doğum giderlerini, doğumdan önceki ve sonraki altışar haftalık geçim giderlerini, gebelik ve doğumun gerektirdiği diğer giderleri isteyebilirsiniz. Kendiniz için değil ama çocuğunuz için nafaka talep etme hakkınız bulunur. Babalık davası çocuk doğmadan önce veya sonra açılabilir. Ancak annenin dava açma hakkı doğumdan bir yıl geçtikten sonra düşer.

Ayrıca, Ceza Kanunu 233. maddeye göre hamile olduğunu bildiği eşini veya sürekli birlikte yaşadığı ve kendisinden gebe kalmış bulunduğunu bildiği evli olmayan bir kadını çaresiz durumda terk eden kimseye, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası verilebilir.

58. Şiddet görüyorum ama evimi terk etmek istemiyorum. Haklarımı savunacak bir yasa var mı?

Şiddet gördüğünüzde evinizi mutlaka terk etmek zorunda değilsiniz. Çünkü 6284 sayılı Kanun sizin değil şiddet uygulayan kişinin evden uzaklaştırılmasını; şiddet gören, şiddet görme ihtimali altında olan kadınların ve beraberindeki çocukların korunması ve şiddet uygulayan veya şiddet uygulama ihtimali bulunan kişilere karşı önleyici tedbirler alınmasını mümkün kılmaktadır. Tedbir kararları Aile Mahkemesi tarafından en fazla 6 aylığına verilir. Gerekli olduğu hallerde kararın uzatılması için aynı Aile Mahkemesine başvurmanız gerekir. Ayrıca şiddet uygulayan kişiyi evden uzaklaştırmak istediğinizi polis veya jandarmaya bildirdiğinizde, acil bir durum olması halinde kolluk güçlerinin anında bu konuda karar

verme yetkisi vardır. Daha sonra bu koruma kararı Aile Mahkemesine iletilir.

59. Acil durumlarda şiddetten korunmak için 6284 sayılı Kanundan nasıl faydalanabilirim?

6284 sayılı Kanun uyarınca, şiddet vakalarında acil durumlarda doğrudan müdahale edebilmesi için kolluk kuvvetlerine etkin yetkiler verilmiştir. Buna göre, şiddet uygulandığı anda ya da gecikmesinde sakınca bulunan hallerde (acil durumlarda) mahkeme veya mülki amir tarafından verilmiş herhangi bir koruma veya önleme tedbiri olmaksızın polis veya jandarma şiddete karşı tedbir alabilecektir. Buna göre, şiddetin gerçekleştiği anlarda, durumdan haberdar olan polisin veya jandarmanın doğrudan alabileceği tedbirler şunlardır:

- Şiddete maruz kalan kadına ve beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması
- Hayati tehlikesinin bulunması halinde ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması
- Şiddet uygulayanın şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmasının engellenmesi
- Şiddet uygulayanın birlikte yaşanan ortak konuttan veya bulunduğu yerden derhal uzaklaştırılması ve ortak konutun korunan kişiye tahsis edilmesi (Bu konutun tapusunun veya kira sözleşmesinin şiddeti uygulayan kişinin veya kayınvalide/kayınpederin üzerine olması kişiyi evden uzaklaştırmaya engel değildir. Aynı şekilde şiddet uygulayan kişinin yararlandığı bir lojman da olabilir.)
- Şiddet uygulayanın korunan kişilere, bu kişilerin buldukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması
- Gerekli görülmesi halinde şiddet uygulayanın, korunan kişinin şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin haller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmasının engellenmesi olmalı

6284 sayılı Kanun kapsamında iki türlü tedbir kararı mevcuttur. İlki yukarıda bir kısmını saydığımız şiddet uygulayana yönelik önleyici tedbirler, diğeri ise şiddete maruz kalan bireylere yönelik koruma tedbirleridir. Şiddete maruz kalanlara yönelik mülki amir tarafından alınacak koruma tedbirleri kapsamında kaymakam-

lık veya valiliğe başvurarak güvenliğinizi sağlamak amacıyla size ve çocuklarınıza geçici barınma sağlanmasını isteyebilirsiniz. Ayrıca bu kurumlardan

- Geçici maddi yardım yapılmasını,
- Psikolojik, mesleki, sosyal, hukuki danışmanlık almayı,
- Çocuklarınızın olması durumunda çalışıyorsanız 2 ay, çalışmıyorsanız 4 ay boyunca kreş imkanının sağlanmasını,
- Hayati tehlikenin bulunması halinde geçici koruma sağlanmasını talep edebilirsiniz.

60. Aile Mahkemesi Hâkimleri Şiddeti önlemek üzere ne tür tedbirler alınmasını sağlayabilir?

6284 sayılı Kanun, şiddete maruz kalan veya şiddet tehlikesi altında olan bireylere, koruma tedbirleri sağlamıştır. Bunun yanı sıra, şiddet uygulayana veya uygulama ihtimali olan bireylere karşı da önleyici tedbirler alınmasını öngörmüştür. Buna göre, şiddet gördüğünüzde veya şiddet tehlikesi altında olduğunuzda Aile Mahkemesinden şiddet uygulayan veya şiddet uygulama ihtimali olan kişiler hakkında;

- Aynı yerde çalışıyorsanız şiddet uygulayanın işyerinin değiştirilmesini,
- Bu kişi ile evliyseniz ve evlilik birliğini sürdürdüğünüz konut üzerinde aile konutu şerhi yok ise bu ev üzerine doğrudan aile konutu şerhi konmasını,
- Müşterek, ortak yaşadığınız konuttan veya bulunduğunuz yerden derhal uzaklaştırılmasını ve ortak konutun size tahsis edilmesini,
- Size yönelik tehdit, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmamasını,
- Size, çocuklarınıza ve şiddete tanıklık eden kimselere yaklaşmamasını,
- Konutuza, okulunuza ve işyerinize yaklaşmamasını,
- Çocuklarınız ile aralarında kişisel ilişki kurulması, görüştürülmesi kararı varsa bu görüşmelerin refakatçi eşliğinde yapılmasını; kişisel ilişkinin sınırlandırılmasını veya tümüyle kaldırılmasını,
- Şahsi eşyalarınıza ve ev eşyalarınıza zarar vermemesini,
- İletişim araçları ve benzeri araçlar ile sizi rahatsız etmemesini,
- Silahı varsa silahını polise teslim etmesini,
- Silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevlisi örneğin polis veya güvenlik görevlisi ise aynı şekilde silahını ilgili makamlara teslim etmesini,

- Alkol, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanıyorsa, madde etkisi altındayken size ve çocuklarınıza yaklaşmamasını,
- Uyuşturucu maddelere karşı bağımlılığı varsa hastaneye yatmak dâhil muayene ve tedavisinin sağlanması,
- Bir sağlık kuruluşundan muayene ve tedavisinin sağlanması,
- Şayet size şiddet uygulayan evin geçimini sağlayan veya katkıda bulunan kişi ise ve daha önceden verilmiş bir nafaka kararı mevcut değilse tedbir nafakası verilmesini,
- Evden uzaklaştırma ve diğer tedbirlerin alınmasıyla şiddetin durmayacağını düşünmeniz halinde devlet kurumlarının veri tabanında ev adresi, çocukların okulları, SGK bilgisi gibi bilgilerin gizlenmesini talep edebilirsiniz.

Yasa uyarınca, şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali bulunan kişilerden size yönelebilecek hayati bir tehlike mevcutsa ve alınan tüm bu tedbirler yeterli olmayacaksa 27.12.2007 tarihli ve 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunundan yararlanarak, kimlik ve ilgili diğer bütün belgelerinizin değiştirilmesini Aile Mahkemesi Hâkimi'nden talep edebilirsiniz.

Önleyici ve koruyucu tedbirler yasada açık olarak yazılanlarla sınırlı değildir. Sizin durumunuzda şiddeti önlemeye yarayacak veya sizin şiddet ortamından bir an önce ayrılmanızı sağlayacak başka tedbirler varsa bunları da talep edebilirsiniz. Bu tedbirler için size en yakın ilgili yerlere başvurabilirsiniz. Kanun hükmüne göre, tedbir kararları en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek adliyeden, mülki amirden (Valilik, Kaymakamlık) veya polisten talep edilebilir. Yukarıda açıkladığımız bu tedbir kararlarının verilmesi için yasaya göre sadece koruyucu tedbirler için belge aranmaz. Önleyici kararların alınması için delil sunmanız iyi olacaktır. Bu nedenle bu kararların alınmasını sağlamak için telefon mesajı, e-posta gibi olabilecek tüm delilleri saklamayı ihmal etmeyin. Fiziksel şiddete uğradığınızda size en yakın hastaneye veya aile hekiminize başvurarak darp raporu talep edebilirsiniz. Ayrıca şiddete tanıklık eden kişilerin tanıklıkları da bu süreçte delil olarak değerlendirilebilecektir. Ancak, şiddet vakalarında davaların acil olarak çözüme kavuşturulması gerekmektedir. Yasada, tüm 'kararların gecikmeksizin verileceği' yer almıştır. Bu nedenle talebinizi yaparken bu hususun değerlendirilmesini, gecikmeksizin karar alınması talebinizi yineleyin.

Bahsi geçen 6284 sayılı Kanunda belirtilen şiddet kavramı yalnızca fiziksel şid-

deti değil ekonomik, psikolojik, cinsel şiddeti ve ısrarlı takibi de kapsamaktadır. Örneğin eşiniz fiziksel şiddet uygulamıyor olsa bile size para vermiyorsa, artık yaşadığınızı ve çekici olmadığınızı söyleyerek sizi aşağılıyorsa, kendinize olan güveninizi sarsıcı sözler kullanıyorsa ya da size hakaret ediyorsa psikolojik şiddete uğradığının anlamına gelir. Bu tür psikolojik, sözel ya da duygusal şiddete uğradığınız durumlarda da bahsi geçen yasadan yararlanmayı talep edebilirsiniz.

61. “Tebdir kararı” çıkartmak istiyorum. Ancak bilgilerimin gizli kalmasını da istiyorum. Bunu nasıl sağlayabilirim?

Her ne kadar 6284 sayılı Kanunda gizlilik tedbiri kapsamlı bir şekilde düzenlenmemiş olsa da uygulamada mahkemelerden gizlilik tedbiri talep edebilirsiniz. Buna göre, tebdir kararı alınırken sizin ve diğer aile bireylerinin kimlik bilgilerinin, kimliğini ortaya çıkarabilecek bilgilerin, her türlü adresin ve korumanın etkinliği bakımından önem taşıyan bütün bilgilerin resmi kayıtlarda gizli tutulmasını ayrıca talep edebilirsiniz. Mahkemeye sunduğunuz dilekçeye gizlilik kararı alınacak kişiler için “Bilgilerimizin Milli Eğitim Müdürlüğü, Sosyal Güvenlik Kurumu, İl Nüfus Müdürlüğü, Sağlık Bakanlığı vb. kurumların sistemlerinde gizlenmesini talep ediyorum.” gibi bir ibare eklemeniz süreci kolaylaştıracaktır.

Bu bilgileri gizlilik kararına rağmen hukuka aykırı olarak açıklayan kişiler hakkında Ceza Kanunu hükümleri uyarınca şikâyetle bulunabilirsiniz.

62. Kocam/sevgilimi evden uzaklaştırmak istiyorum ancak çalışmıyorum ve evin geçimini de o sağlıyor. Bu konuda ne yapabilirim?

6284 sayılı Kanun uyarınca şiddet uygulayan, evin geçimini sağlayan veya katkıda bulunan kişiye tebdir kararı almak için başvururken nafaka da talep edebilirsiniz. Mahkeme tarafından nafakaya karar verilmesi hâlinde kararın bir örneği nafaka alacaklısının veya borçlusunun yaşadığı yerdeki icra müdürlüğüne gönderilir. Nafaka borçlusunun Sosyal Güvenlik Kurumu ile bağlantısı olması durumunda sizin başvurunuz aranmaksızın nafakanın, ilgilinin aylık, maaş ya da ücretinden icra müdürlüğü tarafından tahsil edilmesi gerekmektedir. İcra müdürlüklerinin nafakanın tahsili işlemlerine ilişkin posta giderleri Cumhuriyet Başsavcılığının suçüstü ödeneğinden karşılanır. Bu işlemler için sizden masraf alınmaz.

63. 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine

Dair Kanun doğrultusunda mahkemeden koruma emri çıktı. Uygulanmasını nasıl sağlarıım?

6284 sayılı Kanun gereğince verilen koruma kararı Cumhuriyet Savcılığı kanalıyla karakola gönderilir ve karar şiddet uygulayana tebliğ edilmelidir. Koruma kararına uygun davranılıp davranılmadığı aile fertlerinin ikamet yerindeki karakol tarafından izlenerek tutanağa bağlanacaktır. Ancak uygulamada kararın tebliğ edilmesi ve uygulanmasının takibi konusunda gerekli özen çoğu kez gösterilmemektedir. Bu nedenle, şartlarınız elveriyorsa ilgili karakola giderek durumun aciliyetini anlatmanız ve dosyanızı takip etmeniz işlemlerin hızlanması açısından faydalı olacaktır.

Koruma kararının tebliğ edilmesinden sonra yeniden şiddete maruz kalmanız veya kararda yazılı diğer tedbirlerin ihlal edilmesi halinde, bu durumu koruma kararını veren Aile Mahkemesine dilekçe ve varsa delilleriniz ile birlikte bildirmeniz gerekir. Hapis kararı kişinin özgürlüğünü kısıtlayan bir karar olduğundan ihlal durumunu mesajlar, arama kayıtları gibi çeşitli delillerle desteklemelisiniz. Mahkeme, kararın ihlal edildiğine karar verirse şiddet gösteren kişiyi ilk ihlalde 3 günden 10 güne kadar zorlama hapsine çarptırır.

Şiddet gösteren kişinin fiili aynı zamanda ceza hukuku anlamında bir suç teşkil ediyorsa (hakaret, yaralama, tehdit gibi) bir dilekçe ile savcılığa ya da sözlü olarak karakola da başvurarak kişi hakkında ceza soruşturması yürütülmesini talep edebilir, şikâyetle bulunabilirsiniz.

64. 6284 sayılı Kanun doğrultusunda eşimin/sevgilimin evden uzaklaştırılmasını sağladım. Ancak onun kararı ihlal etmesinden, zorla eve girmeye çalışmasından korkuyorum. Evi güvenli hale getirebilmek için neler yapabilirim?

Bu durumda alabileceğiniz kimi basit önlemler şunlar olabilir:

- Yeni kapı ve pencere kilitleri taktırmak
- Pencere demiri taktırmak
- Yangın çıkarılması ihtimaline karşılık yangın söndürücü bulundurmak
- Eve yaklaştığında ışıkların yanacağı bir dış cephe aydınlatma sistemi kurmak
- 6284 belgesinin, yani koruma emrinin bir kopyasını hemen bölgedeki polis

karakoluna vermek

- Bu belgeyi evde unutmayaçağınız bir yere saklamak, ev dışında da yanınızdan ayırmamak
- Koruma emri kararı ile ilgili konularda aramak için avukatınızın, da(ya)nışma merkezlerinin vb. telefon numaralarını güvenli bir yerde tutmak
- Kocanız/sevgiliniz koruma emrini ihlal ederse polisi (155 Polis İmdat) ya da avukatınızı hemen aramak ve bunu rapor etmek
- Eğer polis yardım etmezse avukatınız aracılığıyla polis karakolu hakkında şikâyette bulunmak
- Çalıştığınız işyerindeki yetkiliye, arkadaşlarınıza, ailenize ve diğer ilgili kişilere koruma emri hakkında bilgi vermek
- Eğer koruma emri tahrip olur ya da kaybolursa kararı veren kuruma (Aile Mahkemesi, Savcılık vb.) gidip başka bir kopyasını almak

65. Resmi nikâhım yok ama birlikte yaşıyoruz, 6284 sayılı Kanundan yararlanabilir miyim?

Elbette yararlanabilirsiniz. Bu Kanunun uygulanmasını talep edecek kişiler, ilgili yasa metni dikkate alındığında şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınlar, çocuklar, aile bireyleri, tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan bireylerdir. Bu nedenle herhangi bir medeni hal ve benzeri durum fark etmeksizin (evli olun olmayın) yasadan yararlanabilirsiniz. Ayrıca uluslararası sözleşmeler gereğince lehinize koruma kararı verilmesi gerektiğini unutmayın ve bu hususu başvurduğunuz mercie de hatırlatın.

66. Ailemi ve yakınlarımı da tehdit ediyor. Tedbir kararını onlar da alabilir mi?

Evet, aile fertleriniz ve yakınlarınız da şiddet uygulayana karşı koruyucu ve önleyici tedbirler talep edebilirler.

67. Eşim bana ve çocuklarımıza şiddet uyguluyor. Resmi nikâhımız yok. 6284 sayılı Kanundan yararlanmak için baroya başvurarak adli yardım alabilir miyim?

Yukarıda ayrıntılarıyla açıkladığımız gibi 6284 sayılı Kanun şiddete maruz kalan veya şiddet tehlikesi altında olan tüm kadınları, çocukları, aile bireylerini ve tek taraflı ısrarlı takip mağdurlarını kapsamına almakta. Bu durum, resmi nikâhı olmayan kadınların ve çocuklarının şiddet karşısında etkili bir şekilde korunması gerektiği anlamına gelir. Dolayısıyla uygulama gereğince barolar da şiddet

vakalarında herhangi bir ayırım yapılmaksızın başvurulara avukat atamasını yapmalıdır. Avukatlık Kanununun 76. maddesine göre baroların amaçlarından biri hukukun üstünlüğünü ve insan haklarını savunmak ve korumaktır. Dolayısıyla barolar, kadının insan haklarının korunması amacıyla kanunlardaki eksikliklerin ve uygulamadaki sorunların giderilmesi için çalışmak ve baskı unsuru oluşturmakla yükümlüdürler. Bu nedenle kadınların medeni hallerine bakılmaksızın ücretsiz avukat atanması gerekir. Maruz kaldığınız şiddet veya şiddet tehdidi karşısında suç duyurusunda bulunmak için bulunduğunuz ildeki baroya müracaat edebilirsiniz. Yapılan inceleme sonucu avukat yardımından yararlanacak maddi gücünüzün olmadığı tespit edildiğinde tarafınıza ücretsiz bir avukat atanacaktır.

68. Sağlık güvencem yok. Sağlık güvencesinden şu anda yararlanamıyorum. Sağlık giderlerimi nasıl öderim?

6284 sayılı Kanun, şiddete maruz kalan veya şiddet tehlikesi altında olan bireyler hakkında uygulanması için sağlık tedbiri getirmiştir. Şayet şiddet nedeni ile hakkınızda ilgili makamlarca koruyucu tedbir kararı alınmışsa ve herhangi bir nedenle sağlık sigortasından yararlanamıyorsanız koruyucu tedbir kararının devamı süresince herhangi bir gelir testine tabi tutulmaksızın genel sağlık sigortalısı olarak sağlık tedbirinden yararlanabilirsiniz. Uygulamadaki eksikliklerin önüne geçebilmek için koruma tedbirlerini talep ettiğiniz dilekçede bunu ayrıca belirtmeniz faydalı olacaktır.

Şiddete maruz kaldığınızda veya şiddet tehlikesi altındaysanız, bu konuyu aynı zamanda Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İl ve İlçe Müdürlüklerine bildirebilirsiniz. Bu mercilerden hukuki bilgilendirme, psikolojik ve sosyal destek talep edebilirsiniz.

69. 6284 sayılı Kanunun uygulanabilmesi için saldırganın “teknik yöntemlerle takibi”nden söz ediliyor. Bu ne demektir? Nasıl uygulanır?

6284 sayılı Kanun, teknik yöntemler ile takip yapılması hakkında düzenleme getirmiştir. Bu durumda hâkim kararı ile sinyalizasyon yöntemi ile teknik takip söz konusu olacaktır. Bu konu yasal belgelerde açıkça hâlâ düzenlenmemiştir. Bazı illerde pilot uygulamaları vardır. Ancak siz tedbir için mahkemeye başvurduğunuzda, teknik takip yöntemine ilişkin olarak da talepte bulunabilirsiniz.

70. Sürekli olarak şiddete maruz kalıyorum. Yaşadıklarımın işkenceden farkı

yok. Bununla ilgili özel bir düzenleme var mı?

İşkence hukukta devlet görevlilerinin vatandaşlara kötü muamelesi olarak düzenlenmiştir. 1 Haziran 2005'te yürürlüğe giren Türk Ceza Kanunu ile birlikte vatandaşların vatandaşlara karşı kötü muamelesi de belli durumlarda işkence olarak düşünülebilir. TCK'nın işkence bölümü altında yer alan eziyet başlıklı 96. maddesine göre, "Bir kimsenin eziyet çekmesine yol açacak davranışları gerçekleştiren kişi hakkında iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur." Eziyet suçu çocuğa, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye ya da gebe kadına karşı; üstsoy veya altsoya, babalık veya analığa ya da eşe karşı işlenmesi halinde, kişi hakkında üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezasına hükmolunur."

"Eziyet" suçu, bir kimseye karşı, insan onuru ile bağdaşmayan, bedensel ve ruhsal yönden acı çekmesine, algılama veya irade yeteneğinin etkilenmesine ve aşağılanmasına yol açan sistematik ve süreklilik taşıyan fiillerin uygulanması ile meydana gelir.

Örneğin bir tokat ya da yumruk atmak TCK açısından 86. maddede düzenlenen "kasten yaralama" suçu olarak değerlendirilir. Ama sürekli olarak tokat ya da yumruk atmak TCK'nın 96. maddesindeki "eziyet"tir. Eziyet, fiziksel, cinsel, psikolojik ya da ekonomik şiddetin "sistematik bir hal alması", belli bir süre içinde sürekli uygulanmasıdır. Eziyet suçunda eziyetin kendi cezasının yanı sıra yaralama, hakaret, tehdit, tecavüz vb. her bir suç da ayrıca cezalandırılacağı için oldukça etkili ve önemli bir maddedir. Ancak halen çok kullanılmadığı için karşı tarafın bu maddeden yargılanmasını talep edip bunun uygulanması için ısrarcı olmanız gerekmektedir.

Ayrıca Birleşmiş Milletler CEDAW Komitesi de 14 Temmuz 2017'de kabul ettiği "Kadınlara Yönelik Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet" konulu 35 No'lu Genel Tavsiye ile kadınlara yönelik şiddetin bazı durumlarda işkence olduğunu kabul etmiştir. Dava dilekçelerinizde buna atıf yapmanız dosyanızı güçlendirecektir.

VI. BÖLÜM: Sığınmakta kalabilir miyim?

71. Gece yarısı çocuklarımla beraber sokakta kaldım. Kendimi ve çocuklarımı nasıl koruyabilirim? Nereye başvurmalıyım?

Öncelikle polise veya jandarmaya giderek korunma talebinde bulunabilirsiniz. Her şeyden önce bu sizin en doğal vatandaşlık hakkınız. Ayrıca, bu kurumlardan hem çocuklarınızla beraber yaşadığınız şiddetten dolayı hem de sokakta can güvenliğinize yönelebilecek tehditleri önlemek amacıyla 6284 sayılı Kanuna dayanarak destek talebinde bulunabilirsiniz.

6284 sayılı Kanun uyarınca şiddet nedeniyle gece yarısı çocuklarınız ile sokakta kaldıysanız doğrudan polise başvurarak çocuklarınızla birlikte geçici olarak bir barınma yerine yerleştirilmeyi talep edebilirsiniz. Yasal düzenlemeye göre polis sizi ve çocuklarınızı ivedilikle geçici bir barınma yerine yerleştirmelidir. Bir kolluk görevlisine gitmek istemezseniz ilinizdeki Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi'ne (ŞÖNİM) mesai saatleri içinde ise doğrudan başvurabilirsiniz, mesai saatleri dışında ise telefonla arayabilirsiniz. Yasaya göre ŞÖNİM'lerin 24 saat esasında çalışması gerekse de birçok ilde mesai sonrasında nöbet usulü ile çalışmaktadır. Sığınakların koordinasyonu ŞÖNİM'ler tarafından yapılmaktadır.

Eğer ŞÖNİM'e, polise veya jandarmaya ulaşamayacağınız bir yerde iseniz telefonla 155 Polis İmdat, 156 Jandarma, Alo 183 Sosyal Destek Hattı'nı arayarak durumunuzu anlatabilirsiniz. 155 Polis İmdat bulunduğunuz yere ekip göndermek zorundadır. Alo 183 Hattı çalışanları da sizi dinledikten sonra gerekli görürlerse bölgedeki mobil ekiplerini bulunduğunuz yere göndereceklerdir. Bölgenizdeki en yakın karakolla onlar da temasa geçebilir.

2009 yılında Başbakanlık Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü arasında yapılmış olan protokol gereği, günün her saati polis merkezine başvurarak sığınağa yerleştirilme-

yi talep ettiğinizde kolluk güçleri sizleri istasyon sığınağa götürmekle yükümlüdürler. Bununla birlikte 6284 sayılı Kanun gereğince mesai saatleri içerisinde bulunduğunuz yerdeki kaymakamlığa başvurarak da sığınağa yerleştirilmenizi isteyebilirsiniz.

72. Sığınak nedir?

Kadın sığınakları, ev içinde ya da yakın ilişkilerinde şiddete uğrayan kadınların can güvenliklerinin sağlanması için çocukları ile birlikte kalabildikleri, şiddetsiz bir ortamda kendileri ve çocukları için karar alabildikleri, yaşamlarının rotasını belirleyebildikleri, adreslerinin kesinlikle gizli tutulduğu mekânlardır. Çağdaş sığınak düşüncesinin özü ve ilk uygulamaları, hayatın her alanında eşitsizliğin ve ayrımcılığın sonlandırılmasını isteyen 1960'ların ve 1970'lerin feminist hareketlerine dayanır. Sığınaklar şiddete maruz kalan kadınların şiddetten uzaklaşarak güçlenebilecekleri alanlar olarak oluşturuldu. Feminist kadınlar 50 yıldır kadına yönelik şiddete karşı mücadele araçlarından biri olarak sığınakları öneriyorlar ve kamu kurumlarını da zorlayarak sığınakların yaygınlaşmasını sağladılar. Türkiye'de kadın hareketi 80'li yılların sonundan itibaren sığınakların açılması yönünde çalışmalar yapmakta, bu alanda mücadele veren kadın örgütleri deneyimleri aracılığıyla sığınak ilkelerini yerleştirmeye çalışmaktadır.

Avrupa Birliği normları 7 bin 500 kişilik nüfusa karşılık, bir kadına varsa çocukları ile birlikte bir sığınak yeri (oda ya da yatak, yataklar) ayrılmasını öngörür. Türkiye'de Belediyeler Kanununda da tüm büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100 bin olan her belediyede sığınak açılması belirlenmiştir.

Kadınların kadınlara destek olması; yani dayanışma, kadınlardan yana taraf olmak, yani kadınların yaşadıkları şiddetin kanıtını sunmak zorunda olmamaları; onların söylediklerine inanmak ve onlara önyargısız davranmak sığınaktaki çalışmaların esasını oluşturur. Benzer deneyimleri yaşamış kadınların bir araya gelmesi, şiddetin kişisel değil toplumsal bir sorun olduğunu, şiddetin sonlandırılabilirliğini ve birlikte yaşamanın pek çok biçimi olabileceğini görme şansı verir. Sığınaklarda şiddete yol açan egemenlik ilişkilerini yeniden kurmamak için hiyerarşiden uzak durmaya çalışan, ekip çalışmasına dayanan işleyişler benimsenir.

73. Sığınaklar nasıl yerlerdir?

Sığınaklar, yaşadığınızı şiddetten uzaklaşmak için maksimum 6 ay kalabileceğiniz geçici yerlerdir. Burada çocuklarınızla birlikte, şiddetten uzak ve bağımsız bir ya-

şam kurmak için sosyal, psikolojik, hukuki vb. destekleri alabilirsiniz. Sığınakların yeri gizlidir ve size şiddet uygulayan kişi nerede olduğunuzu bulamaz. Sığınaklar toplu yaşam alanları olduğundan mutfak, banyo veya salon gibi alanlar ortak kullanım alanları olabilir ve odanızı paylaştığınız başka kadın ve çocuklar olabilir. Dışarı çıkmak ve telefon kullanımı konusunda her sığınakta farklı uygulamalar bulunmaktadır. Sığınakların hangi yaklaşımla yürütüldüğü kadınların şiddetten uzaklaşma ve güçlenme süreçlerinde oldukça belirleyici olmaktadır. Sığınaklarda kadınların yaşadıklarını değerlendirmelerini, kendi güçlerini hatırlamalarını ve hayatlarının kontrolünü tekrar ellerine almalarını sağlayacak bir çalışma yürütülmelidir. Kimi sığınakların sıkı kuralları bunaltıcı olabilir ama en önemlisi sizin güvende olmanızdır. İçinde bulunduğumuz koşulları iyileştirmek için mücadele etmek de yine bizim elimizde. Kötü uygulamalar ile ilgili ŞÖNİM'e veya CİMER'e şikayette bulunabiliriz.

74. Sığınakta çocuklarım da kalabilir mi?

Evet kalabilir. Her yaşta kız çocukları anneleri ile birlikte sığınağa gidebilir. Ancak ŞÖNİM'e bağlı sığınaklarda on iki yaşından büyük oğlan çocuklarla ilgili sınırlama getirilmiştir. Anneleri ile birlikte evden ayrılan bu yaşta oğlan çocukları Bakanlığın çocuk koruma kurumlarına yönlendirilmektedir ancak bu kurumlarda anne ile ilişkisine herhangi bir sınırlandırma getirilmemektedir. Ayrıca oğlunuzun sizinle birlikte sığınağa kabul edilmediği durumda Kadın Konukevleri Yönetmeliği 13/c maddesine dayanarak size bir ev tahsis edilmesini ve bu evde yaşarken sığınaktan almanız gereken sosyal desteği almayı talep edebilirsiniz.

Çocukların büyük bir bölümü şiddet sırasında ya aynı odada ya da yan odaların birinde bulunur. Şiddete tanık olur, annelerini korumayı dener, sık sık kendileri de şiddete uğrar. Dolayısıyla çocuklar sığınakların sağladığı güvenli ortama ve desteğe en az anneleri kadar ihtiyaç duyarlar. Kadın sığınakları aynı zamanda çocuk sığınaklarıdır. Çünkü bütün dünyada sığınakta kalanların yarısından fazlası çocuktur.

75. Sığınağa gidersem çocuklarım okuluna devam edebilir mi? Onları nasıl bir yaşam bekliyor?

Sığınağa gittiğinizde çocuklarınızın okul kaydı sığınağa yakın bir okula yapılır ve eğitim hayatları devam eder. Çocuklar da kadınlar gibi sığınakta kalırken gündelik yaşantılarına devam edebilirler.

Sığınakta farklı alışkanlıkları, düşünceleri, inançları olan kadın ve çocuklar zaman zaman bir arada yaşamının zorlukları ile yüz yüze gelebilir. Ancak bu farklılıkları zenginlik olarak değerlendirip çocuklarınızla bunun üzerine konuşabilirsiniz. Sığınakta kalırken mümkün olduğu kadar evdeki düzenlerini devam ettirmeye çalışmanız, çocukların gündelik düzenlerini sürdürmeleri, hayatınız ile ilgili düzenlemeler netleştikçe bu bilgileri onlarla paylaşmanız sığınak sürecinin daha rahat geçmesini sağlar.

Sığınak içinde çocukların bireysel alanlarına özen gösterilmesi, onların ihtiyaçlarını da göz önüne alan düzenlemeler yapılması ve özellikle yetişkinlerin özel hayatlarına dair detaylara maruz kalmamalarına özen gösterilmesi önemlidir. Çocuklara da mutlaka saygın bireyler olarak yaklaşılmalı, sığınak düzenlenirken ve sığınak faaliyetleri sırasında onların farklı ihtiyaçları dikkate alınmalıdır. Şiddet yaşantıları ile başa çıkma konusunda çocuklara yardım ve destek sağlanması şarttır. Ancak olanaksızlıklar ya da bakış açısı nedeniyle çocuklar sığınaklarda gereken desteği bulamayabilirler. Çocuklarınız için destek talebinizi sığınak çalışanlarına iletebilirsiniz.

76. Sığınakta kalırken bir yandan da iş arayabilir miyim?

Sığınakta kaldığınız süre içinde iş arayabilir ve bulduğunuz işlerde çalışabilirsiniz. Sığınak çalışanlarını iş aradığınız konusunda bilgilendirirseniz kendilerine gelen talepleri size ulaştırabilir, meslek kurslarına yönlendirebilir, ihtiyaç duyuyorsanız iş bulma yöntemleri, nerelere başvurulacağı, özgeçmiş hazırlama ve mülakat teknikleri vb. konularda bilgi paylaşımında bulunabilirler.

77. Sığınak sonrası destekler nelerdir?

Sığıntıdan ayrıldıktan sonra kira desteği, kreş ve çocuklar için maddi destek alabilirsiniz. Kira desteği için kira kontratları ile birlikte bağlı olduğunuz ilçe Kaymakamlıklarının ya da Valiliğin Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına başvuruda bulunabilirsiniz. Bu başvurular sırasında dilekçenizde sığıntıdan ayrıldığınızı belirtmeniz önemli olacaktır. Yine sığıntıdan ayrılıp evine çıkan kadınlar Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına ait Sosyal Hizmet Merkezlerine katli destek (kendi evine çıkan kadınlara yönelik maddi destek), sosyal ekonomik destek (çocuklar için kadınlara bağlanan maddi destek) ve kreş desteği için başvuruda bulunabilirler. Bu başvuruların yazılı dilekçelerle yapılması ve reddedilmesi halinde yine mutlaka yazılı cevap istenmesi çok önemlidir.

Başvuruları desteklemek için düzenli destek aldığınız yerlerden (kadın örgütü, belediyelerin danışma merkezleri, sosyal hizmet birimleri vb.) Sosyal İnceleme Raporu (SİR) isteyerek başvuru dilekçenize ekleyebilirsiniz.

Büyükşehir ve ilçe belediyelerinden de aynı şekilde destek alabilirsiniz. Sığınaktan ayrıldıktan sonra dilekçeniz ve kira kontratınız ile birlikte ev eşyası, kıyafet, gıda, market kartı, çocuklar için öğrenci bursu gibi destekleri belediyelerin ilgili müdürlüklerinden talep edebilirsiniz.

VII. BÖLÜM:

Hangi kurumlardan destek alabilirim?

78. Belediye ve kaymakamlıktan destek alabilir miyim?

Belediyeler ve kaymakamlıklar ihtiyacımız olan desteği nereden ve nasıl bulacağımız konusunda bizi ilk elden bilgilendirmesi gereken kurumlardır. Gerektiğinde belediye ve kaymakamlıklara giderek başvurunuzu yapabilirsiniz. Bu kurumlar kendi olanakları ve sınırları dâhilinde belirli bir süre içinde bizi bilgilendirmekle, alabileceğimiz destekleri, adresleri, irtibat bilgilerini bizimle paylaşmakla yükümlüdürler.

4 Temmuz 2006 tarihli Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi için Alınacak Tedbirler başlıklı Başbakanlık Genelgesi kaymakamlık, valilik, belediye gibi kurumlara kadına yönelik aile içi şiddetle ilgili bilgilendirme, rehberlik yapma gibi sorumluluklar yüklemiştir. Yerel veya merkezi birimlere başvurarak öncelikle verebilecekleri desteği öğrenebilir, kendi ihtiyaçlarınızı belirterek doğru adreslere yönlendirilmeyi talep edebilir, ihtiyaçlarınızın kayıt altına alınmasını isteyebilirsiniz. İhtiyaçlarınızın kayıt altına alınması aynı zamanda bu kurumlar nezdinde görünür olmaları anlamına gelecektir.

Son olarak; 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun gereğince şiddet nedeniyle kaymakamlıklara başvuran kadınlara, medeni haline bakılmaksızın (evli olsun olmasın) koruma, barınma ve geçici maddi destek sağlanması yasal güvence altına alınmıştır.

79. Bana destek verebilecek başka kurumlar var mı?

Sizin ihtiyacınıza uygun destek birimlerini bulabilmek için kaymakamlık, valilik ve yerel yönetimlerin (belediyeler) yanı sıra bulunduğunuz ildeki Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İl Müdürlüğüne başvurarak sosyal hizmet uzman-

larından destek alabilir, bilgi paylaşımı talep edebilirsiniz. Ayrıca “Sığınaksız Bir Dünya” internet sitesinden çeşitli illerdeki kadın örgütlerinin bilgilerine ulaşabilirsiniz: www.siginaksizbirdunya.org

80. Sakatım, çalışmıyorum. Devletin herhangi bir desteği var mı?

Yasa ve yönetmeliklere göre kendisine düşen ortalama aylık gelir bir aylık net asgari ücret tutarının 1/3’ünden daha az ise bakıma muhtaç engelliler bakım hizmetlerinden ya da bakım karşılığı verilecek ücretten yararlanır. Bu destekten yararlanacak kişinin ağır engelli olduğunun, hayatını başkasının yardım ve bakımı olmadan devam ettiremeyecek durumda olduğunun tespiti gerekir. Bunun tespit edilebilmesi için AÇSHB İl Müdürlüğünün ilgili birimine başvurulmalıdır. Başvuruda bulunduktan sonra yetkililer tarafından bakım hizmetlerinin kapsamı belirlenir. Engelli kişi Bakanlık merkezlerinden yatılı destek alabileceği gibi kendisine bakacak kişiye bu hizmeti karşılığında ücret verilebilmektedir. Bu konuda destek almak için Alo 183 Sosyal Destek Hattı’nı arayabilir, AÇSHB İl Müdürlüklerine başvurabilirsiniz.

81. Çocuğum zihinsel olarak engelli. Desteğe ihtiyacımız var. Ne yapabiliriz?

2022 sayılı Kanuna göre 18 yaşını tamamlamamış engelli yakını bulunan Türkiye vatandaşlarına aylık bağlanabilmektedir. Muhtaçlığın bir takım karmaşık rakamlarla tespiti ve hali hazırda bakım verildiğinin veya verileceğinin yazılı beyanı gerekmektedir. Kendi durumunuza uygun şekilde detaylı bilgi almak için Alo 183 Sosyal Destek Hattı’nı arayabilir, AÇSHB İl Müdürlüklerine başvurabilirsiniz.

82. Çalışmak istiyorum, çocuğumu bırakabileceğim ücretsiz bir kreş var mı?

AÇSHB’nin özel kreş ücretlerini karşılayamayacak, maddi gücü yetersiz çalışan veya çalışmak isteyen anneler için ücretsiz kreş desteği vardır. Bunun için bulunduğunuz ildeki müdürlüğe veya en yakın Sosyal Hizmet Merkezine (SHM) başvurmalısınız. Ayrıca yaşadığınız şiddet sebebiyle kaymakamlığa yapacağınız başvuruda 6284 sayılı Kanun kapsamında korunma ve geçici maddi yardımın yanı sıra kreş desteği de talep edebilirsiniz. Yapacağınız tüm başvuruları yazılı dilekçe yoluyla yapmanız ihtiyacınızın karşılanması ve hakkınızı aramanız için önemli bir yoldur.

83. Ücretsiz yararlanabileceğim meslek kursları var mı?

İŞKUR (Türkiye İş Kurumu), il ve ilçe belediyeleri, kaymakamlıklar, valilik, halk

eğitim merkezleri, üniversite ve vakıflar, bazı özel kuruluşlar dönem dönem meslek edindirmeye dönük kurslar açmaktadır. Bazı kurslar (İŞKUR kursları gibi) istihdam garantisi de sunmaktadır. Öncelikle bu kurumları sıkı biçimde izlemeniz gerekir. Başvurarak bilgi alabileceğiniz gibi internet üzerinden de izleyebilirsiniz. Kursların içeriği de kurum sayısı gibi oldukça fazladır. Seçim yapabilmek için aşağıdaki noktaları göz önünde bulundurmanızı öneririz.

Size uygun mu?

Bazı kurslar geleneksel olarak kadınların hizmet vereceği düşünölen alanlara yönlendirir. Hasta ve çocuk bakımı, dikiş, nakış vb. Öncelikle bunları yapmak isteyip istemediğinizi, becerilerinize uygun olup olmadığını düşünmelisiniz.

Size verilecek eğitimin kalitesi nedir?

Son dönemde özellikle uluslararası kuruluşlardan sağlanan fonlarla açılan çok sayıda kurs bulunmakta, bazıları yeterli uzman, malzeme desteği sağlanamadığından eğitim kalitesi açısından tatmin edici olmamaktadır. Bu nedenle eğitimi kimin gerçekleştireceğini, öngörölen sürede size vaat edilenlerin gerçekçi olup olmadığını araştırın.

Bu eğitimin size sağlayacağı fırsatlar nelerdir?

En önemlisi iş garantisidir. Çok az sayıda da olsa bazı kurslar bu garantiyi sağlamaktadır. Eğer garanti söz konusu değilse size verilecek sertifikanın gerçekten işe yarayıp yaramayacağını araştırmalısınız. Son olarak edineceğiniz beceri iş bulmanızı gerçekten kolaylaştıracak mıdır? Örneğin nakış, boncuk gibi işler çok ucuza yaptırılabilen, alım-satım değerisi oldukça düşük işlerdir. Dolayısıyla bunu öğrenmek için ayıracağınız zaman gerçekten verimli kullanılmış olmayacaktır.

84. Boşanmak istiyorum, ancak avukat ücreti ödeyecek param yok. Ne yapabilirim?

Yaşadığınız ildeki baronun adli yardım bürosuna başvurarak avukat talep edebilirsiniz. Barolar nezdinde kurulan adli yardım büroları hukuki yardıma ihtiyacı olup avukatlık hizmetinden yararlanmak için maddi olanağı bulunmayanlara hizmet sunmaktadır. Öncelikle bulunduğunuz ildeki Baro Adli Yardım Bürosu'nu arayarak randevu almanız gerekmektedir. Başvuruda istenen belgeler hangi büroya başvuracağınıza göre değişebilmektedir. Gitmeden önce hangi belgelerin gerektiğini öğrenmeniz iyi olacaktır.

85. Ben ve çocuklarım ücretsiz sağlık hizmetlerinden yararlanabilir miyiz?

Ücretsiz sağlık hizmeti alabilmeniz için herhangi bir sağlık kurumuna (SGK veya Özel Sağlık Sigortası) bağlı olmanız gerekmektedir. Eşiniz bu kurumlardan herhangi birine bağlıysa onun sosyal güvencesinden de faydalanabilirsiniz. Ancak eşinizden gizli bir yerde kalıyorsanız kaldığınız bölgeye yakın olmayan sağlık kuruluşlarını seçmenizi öneririz. Çünkü eşiniz hastane kayıtlarınızı görebilir. Eğer herhangi bir sağlık kurumuna bağlı değilseniz sizin ve çocuklarınızın genel sağlık sigortasından ücretsiz yararlanabilmesi için bulunduğunuz yerdeki Kaymakamlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'na ikametgâh belgesi ile başvurabilirsiniz. Maddi durum araştırmasının sonucunda başvurunuz kabul edilirse, tek seferlik bir ücret ödeyerek sigorta kapsamına geçebilir ve sağlık hizmetlerinden ücretsiz yararlanabilirsiniz.

86. Boşandım. Çalışmıyorum. Çocuğumun velayeti bana verildi. Babamın sağlık sigortasından kendim için yararlanabiliyorum. Çocuğumun sağlık sorunları için ne yapabilirim?

Çocuğunuz, velayeti sizde olsa bile babasının bağlı olduğu sağlık kurumunun hizmetlerinden yararlanabilir. Eğer babasının sağlık güvencesi yoksa bu durumda çocuğunuzun genel sağlık sigortasından ücretsiz yararlanması için bulunduğunuz yerdeki Kaymakamlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'na başvuruda bulunmanız gerekecektir. Babanızın sigortasından sadece siz yararlanabilirsiniz. Çocuğunuz ne yazık ki dedesinin sigortasından yararlanamamaktadır.

87. Çocuklarım için eğitim bursu var mı? Varsa bunları nasıl elde edebilirim?

Maalesef ihtiyacı olanlara sürekli eğitim desteği veren bir devlet politikası söz konusu değil. Kurumların da bu konudaki olanakları çok sınırlı. Bulduğunuz yerin kaymakamlığına veya valiliğine bağlı sosyal yardımlaşma vakıflarına başvurarak çocuklarınız için eğitim bursu sağlanıp sağlanmadığını öğrenebilirsiniz. Örneğin İstanbul Valiliği eğitim bursunu kendisine bağlı kaymakamlıkların sosyal yardımlaşma vakıfları aracılığıyla ihtiyacı olan vatandaşlara ulaştırmakta. Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Müdürlüğü de yeni öğrenim yılı başında bir defaya mahsus olarak “yetim, öksüz ve engelli” çocuklara eğitim bursu desteğinde bulunmakta.

Bazı sivil toplum kuruluşları bu açığı kapatmak için eğitim bursu vermekte. Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği (ÇYDD), Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı

(TEGV), Türk Eğitim Vakfı (TEV) eğitim bursu veren dernek ve vakıflardan bazıları. Bazı bölge dernekleri de kendi memleketinden olan çocuklara eğitim bursu veriyor.

88. Mahallemizde yaşlı bir kadın var, bakacak kimsesi yok. Ne yapılabilir?

60 yaş ve üzerindeki muhtaç yaşlıları korumak, bakmak, sosyal, psikolojik ve fiziksel gereksinimlerini karşılamak, gerekli olduğu koşullarda sürekli bakım ve rehabilitasyon hizmeti sağlamak üzere çeşitli yasal düzenlemeler bulunmaktadır. Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği, Özel Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım Merkezleri Yönetmeliği, Kamu Kurum ve Kuruluşları Bünyesinde Açılacak Huzurevlerinin Kuruluş ve İşleyiş Esasları Hakkında Yönetmelik, Yaşlı Hizmet Merkezlerinde Sunulacak Gündüzlü Bakım ile Evde Bakım Hizmetleri Hakkında Yönetmelik olmak üzere 4 yönetmelik çerçevesinde koşulları sağlayan yaşlılar huzurevi hizmetinden yararlanabilir. Huzurevlerine kabul edilmek için 60 yaş ve üzeri yaşlarda olmak, kendi gereksinimlerini karşılamasını engelleyici bir rahatsızlığı olmamak, yeme, içme, banyo, tuvalet ve bunun gibi günlük yaşam etkinliklerini bağımsız olarak yapabilecek durumda olmak gerekir.

2022 sayılı Kanunda altmış beş yaşını doldurmuş, muhtaç, güçsüz ve kimsesiz kişilere aylık bağlanması öngörülmekte. Ancak bu kişiler sosyal güvenlik kuruluşlarının herhangi birinden gelir sağlamıyor olmalı, muhtaçlık durumu il veya ilçe idare heyetlerinden alınacak belgelerle kanıtlanmalıdır.

Bakım ve rehabilitasyona ihtiyacı var ise bedensel ve zihinsel gerilemeleri nedeniyle süreli ya da sürekli olarak özel ilgi desteğe, korunmaya ve rehabilitasyona gereksinimi olma şartı aranır ve kişi, Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerine yerleştirilebilir.

Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin 62/a maddesi uyarınca Sosyal İnceleme Raporu dayanak alınarak bu hizmet için ücret ödeyip ödemeyeceğiniz belirlenir. Kanunen bakmakla yükümlü kimsesi olmayan, emekli, dul ve yetim aylığı almayan, yapılacak araştırmalar sonucunda adına kayıtlı menkul ve gayrimenkulü bulunmadığı ya da adına kayıtlı gayrimenkulü olup da, sağladığı gelirle yaşamını sürdüremeyeceğinin saptanması sonucunda yoksulluk belgesi düzenlenen yaşlılar ile kanunen bakmakla yüküm-

l kimsesi olup da yükümlülerin ekonomik gücünün yeterli olmadığı saptanan yaşlılar bu hizmetten ücretsiz yararlanır. Ekonomik gücü yeterli olup da sosyal yoksunluk içinde bulunan yaşlılar ise ücretli olarak kabul edilir.

Komşunuzun ihtiyaına uygun destekleri daha detaylı öğrenebilmek için Aile, alışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının Alo 183 Sosyal Destek Hattı'nı arayabilir, İl Müdürlüklerine başvurabilirsiniz.

VIII. BÖLÜM: Güvenlik planı nedir?

89. Evi aniden terk etmek zorunda kalabilirim, ne yapmalıyım?

Şiddet görüyorsanız ve evinizi aniden terk etme olasılığınız varsa şimdiden şu önlemleri almanızı öneririz:

- Önceden yanınıza almanız gereken eşyaların listesini yapmak (önemli belgeler, kimlik, pasaport, diploma, tapu, ilaçlar, çocukların sevdiği birkaç oyuncak, para, telefon defteri, telefon kartı, telefonun şarj aleti, küçük satılabilir eşya ya da mücevher, resimler, şiddet kanıtları)
- Sizin ve çocuklarınızın kimliklerini, ehliyetiniz, kira sözleşmesi, tapu gibi önemli belgeleri bir arada ve kolayca bulabileceğiniz bir yerde tutmak
- Şiddet gördüğünüzü kanıtlayacak belgeleri de (rapor, fotoğraf, günlük, mektup vb.) diğer belgelerin yanında bulundurmamak
- Kendiniz ve çocuklarınız için birer kat yedek giysi hazırlamak
- Birikmiş paranız varsa önceden banka hesabına yatırmak
- İnternet veya telefon bankacılığı şifrelerinizi kaydetmek
- E-posta hesabınızın, sosyal medya hesaplarınızın şifrelerini (Icloud, Iphone, Google, Facebook, Instagram, Twitter vb.) kaydetmek
- Size gerekeceğini düşündüğünüz tüm telefon numaralarını bir kenara yazmak
- Yanınızda ankesörlü telefon kartı veya yeni bir telefon cihazı ve sim kart bulundurmamak (Kullandığınız telefon hattı şiddet uygulayan kişinin adına kayıtlıysa veya telefonun kendisi onun tarafından alındıysa o telefon hattını ve cihazı kullanmanız halinde size ulaşabilir.)
- Sığınak ya da da(ya)nışma merkezleri ile görüşürken şimdiden gizliliğe azami özen göstermek
- Geçici bir süre için yanında kalabileceğiniz kişilerin listesini çıkarmak
- Borç alabileceğiniz kişilerin listesini çıkarmak
- Evden aniden çıkma ihtimalini göz önüne alıp çocuklarla birlikte bir prova yapmak

90. Şiddet göreceğimi hissettiğimde evde hangi önlemleri alabilirim?

Şiddet görüyorsanız size ilk elden destek verebilecek kişi ya da kişilere bundan söz etmeniz güvenliğiniz için çok önemlidir. Böylece ihtiyaç duyduğunuzda onların polisi (155) veya jandarmayı (156) aramasını sağlayabilirsiniz. Daha önceden bunun için aranızda bir parola oluşturabilirsiniz.

Tartışma başladığında mutfak ya da banyo yerine daha güvenli olan bir odaya gidebilirsiniz.

Çocuklarınıza gerektiğinde sizi ya da sizin belirlediğiniz kişileri (aile üyeleri, yardım hattı ve diğer kişiler) nasıl arayabileceklerini öğretebilirsiniz.

Çocuklarınızı okuldan, kurstan vb. almak üzere güvendiğiniz bazı kişilere bilgi ve yetki verebilirsiniz.

Yasaya uygun olarak koruma tedbiri kararı çıkarmışsanız bazı kişilere eşinizin artık sizinle oturmadığını ve ikametgâhınıza yaklaşacak olursa polisi aramaları gerektiğini söyleyebilirsiniz.

91. Ayrıldığım eşim işyerinde beni sık sık rahatsız ediyor, ne yapabilirim?

- 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun gereğince alınabilecek önlemler ve koruma tedbirleri (53. madde ve devamında ayrıntıları bulabilirsiniz) ayrıldığınız eşiniz hakkında da uygulanabilir. Buradaki önleyici tedbirleri almak için Aile Mahkemesi'ne başvurabilirsiniz.
- İşverenimize ve işyerindeki arkadaşlarınıza durumunuzla ilgili bilgi verebilir; bu konudaki yasaları, şimdye kadar sizinle ilgili yapılmasını sağladığınız uygulamaları anlatabilirsiniz.
- Gelen telefonların size kontrollü olarak aktarılması için görevliden yardım isteyebilirsiniz.
- Avukatınızın ya da destek aldığınız merkezin işyeri yetkilileri ile görüşüp onların sizin dışınızdaki kaynaklardan da bilgilenmelerini sağlayabilirsiniz.
- İşe gelirken ya da dönerken farklı çıkışları, farklı yolları kullanabilirsiniz.
- Alışveriş, çocukların okula bırakılması gibi düzenli yaptığınız işlerin saatlerini, yerlerini değiştirebilirsiniz.
- Eski eşinize izinizi kaybettirmek isterseniz yine 6284 sayılı Kanun dahilinde durumunuza uyması halinde gizlilikle beraber işyerinizin değiştirilmesini talep edebilirsiniz.
- Eski eşinizin verdiği rahatsızlık bedensel ve ruhsal yönden acı çekmenize, eziyet boyutlarına ulaştı ise Türk Ceza Kanunu 96. madde uyarınca suç duyurusunda bulunabilirsiniz.

IX. BÖLÜM:

Tecavüze uğradım.

92. Tecavüze uğradım, ne yapmalıyım?

Eğer adli sürecin başlamasını istiyorsanız hemen olayın meydana geldiği yerdeki polis karakoluna ya da mesai saatleri içindeyse bir dilekçeyle Cumhuriyet Savcılığı'na başvurmanız gerekir. Burada adli tıbbı ya da devlet hastanesine sevkinizi, böylece zaman geçirmeden fiziki ve psikolojik muayenenizin yapılmasını talep etmelisiniz. Bir başka seçenek de en yakın yerdeki hastaneye başvurmak, doğrudan muayene yapılmasını talep etmek, aynı zamanda hastane polisine durumu anlatmaktır.

Yasal yollara başvurmak konusunda henüz kesin karar vermemiş olsanız bile bir sağlık kurumuna başvurarak muayenenizin yapılmasını ve olguların kayıt altına alınmasını sağlayabilirsiniz. Bu durumda yasal yollara başvurmak konusunda henüz karar vermediğinizi doktorunuzla paylaşın.

Adli süreci başlatmayacak olsanız bile ileride fikir değiştirebileceğinizi düşünerek delilleri korumak önemlidir. Delilleri korumak için muayeneniz yapılmadan önce banyo yapmayın. Eğer oral yoldan bir zorlama olduysa dişlerinizi fırçalamayın. Çamaşırlarınızı yıkamayın. Muayeneniz sırasında olay esnasında üzerinizde olan kıyafetlerinizin paketlenerek kayıt altına alınması; kıl, kan ve sperm örneklerinin dikkatlice alınması; tırnak içlerinizdeki bulgulardan örneklerin alınması; vücudunuzun ilgili bölgelerinin fotoğrafının çekilmesi ve duruma göre başka işlemlerin dikkatlice yapılması gerekmektedir. Tecavüz suçu genellikle dört duvar arasında ve tanıkların bulunmayacağı ortamlarda işlendiğinden delillerin dikkatlice araştırılarak muhafaza edilmesi çok önemlidir. Tecavüz söz konusu olduğunda orantısız güç kullanımı ve sindirmeye yönelik tehdit nedeniyle faille fiziksel bir mücadeleye girişilmemiş olabilir. Bu da vücudunuzda herhangi bir darp, cebir izi olmasının önüne geçer. Bu durumda failin sizinle zorla birlikte olduğunu adli

makamlar önünde ispatlamanız güç olacağı için ilgili sağlık kurumunda mutlaka psikolojik muayenenizin yapılmasını talep edin. Çünkü tecavüz sonrasında yaşanan “travma sonrası stres bozukluğu” uzman hekim tarafından kolaylıkla saptanarak kayıt altına alınabilir.

93. Yakından tanıdığı bir erkeğin tecavüzüne uğrayan kadınların sayısı çok mu?

Türkiye’de bunu açıkça ortaya koyabilecek araştırmalar ne yazık ki pek yok ama dünyanın çeşitli ülkelerinde yapılan araştırmalar kadınların genellikle tanıyıp bildikleri erkeklerin tecavüzüne uğradığını ortaya koyuyor. Örneğin Amerika Birleşik Devletleri Adalet İstatistikleri Bürosu’nun 2005-2010 yıllarını kapsayan araştırmasına göre tecavüz vakalarının yüzde 78’inde tecavüz eden kişi kadının akrabası, partneri, samimi yakını, tanıdığı veya bir şekilde güvendiği bir insandır.

94. Tecavüze uğradım. 5 aylık hamileyim. Çocuğu doğurmak istemiyorum. Ne yapabilirim?

Tıbbi bir zorunluluk bulunmadığı durumda yasal kürtaj süresi on haftadır. Ancak Ceza Kanununun 99. maddesine göre, kadın mağdur olduğu bir suç, yani tecavüz sonucu gebe kalmışsa ve gebeliğin süresi yirmi haftayı aşmamışsa bu gebelik sona erdirilebilir. Dolayısıyla vakit geçirmeksizin suç ihbarında bulunmanız gerekmektedir. Bu durumda uzman hekimler yoluyla hastane ortamında gebeliğinizin sona erdirilmesini sağlayabilirsiniz.

Destek Alabileceğiniz Kurumlar

ACİL TELEFONLAR

7/24 ulaşabileceğiniz kurumlar

Polis 155

Jandarma 156

Ambulans 112

Sosyal Destek Hattı Alo 183

Ankara Barosu Gelincik Merkezi 444 43 06

Mor Salkım Kadın Dayanışma Derneği 0531 033 88 44

KAMER Vakfı 0530 664 44 10

Aile İçi Şiddete Son Acil Yardım Hattı 0212 656 96 96 / 0549 656 96 96

Mesai saatlerinde ulaşabileceğiniz kurumlar

Alo Baro Kadın Hakları Merkezi Hattı 444 26 18

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı 0212 292 52 31 / 0212 292 52 32

(Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı'na hafta içi 10:30-16:30 saatleri arasında ulaşabilirsiniz.)

İlinizde bulunan ŞÖNİM'ler, belediyelere bağlı kadın danışma merkezleri ile Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı diğer merkezler hakkında bilgi edinmek için bakanlığın ilinizde bulunan müdürlüklerine başvurabilir, Alo 183 Sosyal Destek Hattı'nı arayabilirsiniz.

Şiddete uğradığınızda destek alabileceğiniz bağımsız kadın örgütlerinin iletişim bilgilerine www.siginarsizbirdunya.org adresinden ulaşabilirsiniz.

Soru sormak sessizliği kırabilmenin ilk adımıdır.

Bu kitap Mor Çatı'ya en çok sorulan soruları ve yanıtlarını içeriyor. Mor Çatı'da kadınların birbiriyle neredeyse her gün paylaştığı bilgileri derleyerek oluşturduk kitabımızı. Amacımız, başka kadınların da ihtiyaç duyduklarında bu bilgilere kısa sürede ulaşabilmelerini sağlamak.

Kitaba birçok kadının eli değdi, ayrıca kuşkusuz ki içeriği çok daha fazla kadının süzüp getirdiği bilgilerle oluştu. Zaman içinde yasalar ve kurumlardaki değişiklikleri gözeterек kitabımızı güncelleme ihtiyacı duyduk. Dayanışmamızın daha da güçlenmesi umuduyla kitabımızı dördüncü kez okurla buluşturuyoruz.

M O R Ç A T I
K A D I N S I Ğ I N A Ğ I
V A K F I

Katip Mustafa Çelebi Mahallesi
Anadolu Sokak No: 23 D: 7-8 Beyoğlu / İstanbul

Tel: 0212 292 52 31/32 Faks: 0212 292 52 33

morcati@morcati.org.tr www.morcati.org.tr